

บทที่ 5

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง เจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารที่สกัดจากสะเดาในการควบคุมศัตรูพืชในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะการทำเกษตร

2. เจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารที่สกัดจากสะเดาควบคุมศัตรูพืช

3. ความสัมพันธ์ของลักษณะทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะการทำเกษตรกับเจตคติของเกษตรกร (การทดสอบสมมติฐาน)

4. อิทธิพลของ ลักษณะทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร เศรษฐกิจ และลักษณะการทำเกษตรต่อเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารที่สกัดจากสะเดาในการควบคุมศัตรูพืช

1. ลักษณะพื้นฐานด้านสังคมและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะการทำเกษตร

1.1 ลักษณะทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร ของเกษตรกร ดังแสดงในตาราง 2

เพศ จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรทั้งสิ้น 334 คน เป็นเพศชายร้อยละ 53.6 และเพศหญิงร้อยละ 46.4

อายุ จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 26.9 มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี รองลงมาคือเกษตรกรร้อยละ 25.1 มีอายุมากกว่า 61 ปี และเกษตรกรร้อยละ 23.4 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี เกษตรกรร้อยละ 20.1 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และเกษตรกรร้อยละ 4.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปี สรุปได้ว่า เกษตรกรในกลุ่มนี้จะมีอายุน้อยที่สุด 24 ปี และอายุมากที่สุด 68 ปี และมีอายุเฉลี่ย 49.28 ปี

สถานภาพ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.0 มีสถานภาพสมรส รองลงมาคือร้อยละ 7.5 มีสถานภาพโสด และอีกร้อยละ 1.5 เป็นหม้าย

ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.7 เรียนจบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 16.8 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เกษตรกรร้อยละ 13.5 ไม่ได้รับการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 4.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และเกษตรกรร้อยละ 1.5 จบการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า การที่เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับ

ประถมศึกษา ซึ่งนับว่าสูงกว่าระดับอื่นๆ เนื่องจากเป็นผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับในขณะนั้น คือประถมศึกษา เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วก็มิได้เรียนหนังสือต่อ เนื่องจากต้องช่วยเหลือครอบครัวทำงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม และนอกจากนั้นความห่างไกลและความไม่พอเพียงของสถานศึกษาก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ซึ่งอาจจะรวมถึงการขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะส่งบุตรหลานเรียนหนังสือ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 52.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งหมายถึง สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวของเกษตรกร 5-8 คน เกษตรกรร้อยละ 42.9 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-4 คน และร้อยละ 4.5 มีจำนวนเกษตรกรในครัวเรือน 9-12 คน ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ นิพัทธ์ รัตนอุบล (2539 : 29) เรื่องการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ในการทำนาปีเปรียบเทียบชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม บ้านวังพะเนียด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 5-7 คน

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของประชากร

ลักษณะทางสังคม	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
เพศ		
ชาย	179	53.6
หญิง	155	46.4
อายุ (ปี)		
21-30	15	4.5
31-40	78	23.4
41-50	67	20.1
51-60	90	26.9
มากกว่า 61	84	25.1
สถานภาพ		
โสด	25	7.5
สมรส	304	91.0
เป็นหม้าย	5	1.5

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะทางสังคม	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้รับการศึกษา	45	13.5
ประถมศึกษา	213	63.7
มัธยมศึกษา	56	16.8
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	5	1.5
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	15	4.5
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1-4	143	42.9
5-8	176	52.6
9-12	15	4.5

การเป็นสมาชิก จากผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 3 พบว่าเกษตรกรร้อยละ 34.7 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร รองลงมาคือเกษตรกรร้อยละ 30.6 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ขณะที่เกษตรกรร้อยละ 27.2 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นอกจากนี้มีเกษตรกรร้อยละ 7.5 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย สาเหตุสำคัญที่สุดที่เกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรนั้นร้อยละ 32.3 ระบุว่าเพื่อซื้อสินค้า วัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตรต่างๆ ในราคาถูก เกษตรกรร้อยละ 30.2 เข้าเป็นสมาชิกเพื่อกู้ยืมเงินมาใช้ในการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 30.0 เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพราะต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เกษตรกรร้อยละ 16.0 เข้าเป็นสมาชิกตามอย่างเพื่อนบ้าน เนื่องจากเห็นเพื่อนบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกแล้วได้รับประโยชน์หลายประการจึงเข้าร่วมบ้าง นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 1.5 เข้าร่วมเป็นสมาชิกเนื่องจากเหตุผลอื่นๆ เช่น เพื่อพบปะผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกันกับตนเอง และต่างอาชีพกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

เกษตรกรร้อยละ 20.0 ไม่เคยเข้าร่วมการอบรมด้านการเกษตรเลย เนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกับวันที่จัดการอบรม ส่วนเกษตรกรร้อยละ 53.0 เคยเข้ารับการอบรมด้านการเกษตรประมาณ 1-5 ครั้ง/ปี รองลงมาคือเกษตรกรร้อยละ 21.0 เข้าร่วมทุกครั้งที่ทราบว่ามีจัดการอบรม ส่วนเกษตรกรร้อยละ 6.0 เคยเข้ารับการอบรม 6-10 ครั้งต่อปี เรื่องที่เกษตรกรเข้าร่วมการอบรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชผัก-พืชสวน การใช้สารสกัดสะเดา การทำการเกษตรผสมผสาน และการปรับปรุงดิน นอกจากนี้หน่วยงานที่จัดการอบรมคือ กรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรจังหวัด เกษตร

อำเภอ สมาชิกโรงเรียนเกษตรกรและพัฒนาชุมชน และเกษตรกรร้อยละ 79.3 เคยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียน ส่วนเกษตรกร ร้อยละ 20.7 ไม่เคยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียน อาจจะเป็นเนื่องจากบ้านของเกษตรกรอยู่ไกลเกินไป หรือตัวเกษตรกรเองไม่อยู่บ้านในวันที่เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียน โดยร้อยละ 55.7 มีเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมเยียนประมาณ 1-3 ครั้ง รองลงมาคือร้อยละ 21.9 มาประมาณ 4-6 ครั้ง และร้อยละ 22.4 มาเยี่ยมเยียนมากกว่า 6 ครั้ง การที่เจ้าหน้าที่มาพบปะเยี่ยมเยียนเกษตรกรนั้น เกษตรกรร้อยละ 53.3 คิดว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเยี่ยมเยียนเพื่อให้ความรู้ ส่วนเกษตรกรอีกร้อยละ 46.7 คิดว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาเพื่อแนะนำการทำเกษตรโดยการให้คำแนะนำเฉพาะเรื่องการทำจัดศัตรูพืชที่ระบาดในฤดูฝน

ตาราง 3 การเป็นสมาชิกของเกษตรกร

การเป็นสมาชิก	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
การเป็นสมาชิกสถาบันหรือกลุ่มต่างๆ		
ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม	25	7.5
สหกรณ์การเกษตร	102	30.6
กลุ่มเกษตรกร	116	34.7
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	91	27.2
สาเหตุสำคัญที่เข้าเป็นสมาชิก		
เพื่อกู้ยืมเงินมาใช้ในการเกษตร	101	30.2
เพื่อซื้อสินค้าในราคาถูก เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง	108	32.3
ต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม	100	30.0
เข้าเป็นสมาชิกตามอย่างเพื่อนบ้าน	20	6.0
อื่นๆ	5	1.5
การเข้ารับการอบรมด้านการเกษตร		
ไม่เคย	67	20.0
เคย 1-5 ครั้ง / ปี	177	53.0
เคย 6-10 ครั้ง / ปี	20	6.0
เข้าร่วมทุกครั้งที่ทราบว่ามีการให้การอบรม	70	21.0

ตาราง 3 (ต่อ)

การเป็นสมาชิก	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (n=334)
การเยี่ยมชมของเจ้าหน้าที่		
ไม่เคย	69	20.7
เคย	265	79.3
จำนวนครั้งของการเยี่ยมชม (ครั้ง)		
	(n=265)	
1-3	186	55.7
4-6	73	21.9
มากกว่า 6	75	22.4
สาเหตุที่เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมชม		
ให้ความรู้	178	53.3
แนะนำการทำกรเกษตร	156	46.7

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดา จากผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 4 พบว่าเกษตรกรร้อยละ 42.2 ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากวิทยุ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 57.8 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากวิทยุ เกษตรกรร้อยละ 38.0 ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากโทรทัศน์ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 62.0 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากโทรทัศน์ เกษตรกรร้อยละ 55.1 ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากหนังสือพิมพ์ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 44.9 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากหนังสือพิมพ์ เกษตรกร ร้อยละ 71.6 ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากเอกสารเผยแพร่หรือโปสเตอร์ต่างๆ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 28.1 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากเอกสารเผยแพร่หรือโปสเตอร์ เกษตรกรร้อยละ 23.1 ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนเกษตรกรร้อยละ 76.9 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 60.8 ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากก้านันหรือผู้ใหญ่บ้าน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 39.2 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากก้านันหรือผู้ใหญ่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 59.6 ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากเพื่อนบ้าน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 40.4 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากเพื่อนบ้าน นอกจากนี้เกษตรกร ร้อยละ 89.5 ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากร้านค้า ส่วนเกษตรกรร้อยละ 10.5 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดาจากร้านค้า ซึ่งจากการได้รับข่าว

สารเรื่องการใช้สารสกัดสะเดาดังกล่าวสื่อที่เกษตรกรได้รับทราบข่าวสารมากที่สุดคือจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เนื่องจากได้มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาให้ความรู้และอบรมเกษตรกรอยู่บ่อยครั้ง

ตาราง 4 การติดต่อสื่อสาร

การติดต่อสื่อสาร	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารสะเดา		
วิทยุ		
ไม่เคย	141	42.2
เคย	193	57.8
โทรทัศน์		
ไม่เคย	127	38.0
เคย	207	62.0
หนังสือพิมพ์		
ไม่เคย	184	55.1
เคย	150	44.9
เอกสารเผยแพร่/โปสเตอร์		
ไม่เคย	239	71.6
เคย	95	28.4
เจ้าหน้าที่ส่งเสริม		
ไม่เคย	77	23.1
เคย	257	76.9
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน		
ไม่เคย	203	60.8
เคย	131	39.2
เพื่อนบ้าน		
ไม่เคย	199	59.6
เคย	135	40.4

ตาราง 4 (ต่อ)

การติดต่อสื่อสาร	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
ร้านค้า/ เอกชน		
ไม่เคย	299	89.5
เคย	35	10.5

ความต้องการได้รับข่าวสารจากแหล่งต่างๆ : จากผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 5 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.7 ต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสารสะเดาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีการสาธิตวิธีการให้เห็นจริงเกษตรกรสามารถเข้าใจได้ง่าย และถูกต้อง และหากเกษตรกรไม่เข้าใจก็สามารถซักถามได้ รองลงมาคือเกษตรกรร้อยละ 18.6 ต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสารสะเดาจากโทรทัศน์ เนื่องจากรายการเกษตรทางโทรทัศน์มีวิทยากรและเทคโนโลยีใหม่ๆในการทำการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 12.0 ต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสารสะเดาจากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเนื่องจากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่เกษตรกรสามารถพบปะพูดคุยและเข้าพบได้ง่ายกว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรซึ่งต้องเดินทางไปถึงสำนักงานส่งเสริมการเกษตร ทำให้เสียเวลา เกษตรกรร้อยละ 7.5 ต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสารสะเดาจากเพื่อนบ้าน เนื่องจากสามารถพบปะพูดคุยและปรึกษาหารือกันได้ และยังเป็นผู้ประกอบอาชีพเดียวกันด้วย เกษตรกรร้อยละ 6.0 ต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสารสะเดาจากหนังสือพิมพ์ เนื่องจากเกษตรกรสามารถหาอ่านหนังสือพิมพ์ได้จากร้านน้ำชาในหมู่บ้าน หรือที่องค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรกรร้อยละ 4.3 ต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสารสะเดาจากวิทยุ เนื่องจากสามารถฟังได้ทั้งครอบครัวและติดตามได้เป็นประจำ เกษตรกรร้อยละ 3.4 ต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสารสะเดาจากเอกสารเผยแพร่หรือโปสเตอร์ เนื่องจากมีความถูกต้องและสามารถนำมาศึกษาเองที่บ้าน สามารถเก็บรักษาไว้ได้และนำมาทบทวนได้ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 1.5 ต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสารสะเดาจากร้านค้าหรือเอกชน เนื่องจากเป็นผู้ขายสามารถแนะนำผลิตภัณฑ์ได้ถูกต้องเหมาะสม

การได้รับการสาธิตการใช้สารสกัดสะเดา จากผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 5 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 27.5 ไม่เคยได้รับการสาธิตการใช้สารสกัดสะเดา ส่วนเกษตรกรร้อยละ 72.5 เคยได้รับการสาธิตการใช้สารสกัดสะเดา เกษตรกรที่ไม่เคยได้รับการสาธิตการใช้สารสกัดสะเดาร้อยละ 83.7 จะเข้าร่วมการสาธิตหากมีการจัดการสาธิต เกษตรกรร้อยละ 9.8 ไม่เข้าร่วมการสาธิต เนื่องจากได้ทราบวิธีการสกัดสารสะเดาจากเพื่อนบ้านที่เข้ารับการสาธิตแล้ว และสามารถทำสารสกัดสะเดาใช้เองได้แล้ว ส่วนเกษตรกรร้อยละ 6.5 ไม่แน่ใจว่าจะเข้าร่วมหรือไม่ ส่วนเกษตรกรที่เคยได้รับ

การสาธิตการใช้สารสกัดสะเดาร้อยละ 85.5 เคยเข้ารับการสาธิตแล้ว 1-2 ครั้ง เกษตรกรร้อยละ 10.0 เคยได้รับการสาธิตการใช้สารสกัดสะเดาแล้ว 3-4 ครั้ง และเกษตรกรร้อยละ 4.5 เคยได้รับการสาธิตการใช้สารสกัดสะเดาแล้วมากกว่า 4 ครั้ง สถานที่ที่ทำการสาธิตการใช้สารสกัดจะเป็นที่ศูนย์เกษตรประจำตำบล ที่ทำการกลุ่มเกษตรกร ที่บ้าน ที่แปลงปลูก หรือที่โรงเรียนเกษตร

ตาราง 5 การใช้สารสกัดสะเดา

การติดต่อสื่อสาร	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (n=334)
ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสารสะเดา		
วิทยุ	15	4.3
โทรทัศน์	62	18.6
หนังสือพิมพ์	20	6.0
เอกสารเผยแพร่ / โปสเตอร์	11	3.4
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	156	46.7
กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน	40	12.0
เพื่อนบ้าน	25	7.5
ร้านค้า / เอกชน	5	1.5
การได้รับการสาธิตการใช้สารสะเดา		
ไม่เคย	92	27.5
เคย	242	72.5
ความตั้งใจหากมีการสาธิตการใช้สารสะเดา		
	(n=92)	
เข้าร่วม	77	83.7
ไม่เข้าร่วม	9	9.8
ไม่แน่ใจ	6	6.5
จำนวนครั้งของการรับการสาธิต (ครั้ง)		
	(n=242)	
1-2	207	85.5
3-4	24	10.0
มากกว่า 4	11	4.5

1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อาชีพ จาก ผลการศึกษาข้างแสดงในตาราง 6 พบว่าเกษตรกรร้อยละ 88.0 ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก รองลงมาคือเกษตรกร ร้อยละ 4.5 รับจ้างเป็นอาชีพหลัก โดยการรับจ้างทั่วไป เช่นฉีดยาฆ่าหญ้า ถางสวน ซ่อมแซมบ้าน หรือโรงเรียนที่ชำรุด ฯลฯ เกษตรกรร้อยละ 3.0 ประกอบอาชีพประมง นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 1.5 ทำงานเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจ ค้าขาย และรับราชการเป็นอาชีพหลัก ส่วนรายได้หลักของเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 39.5 มีรายได้ประมาณ 10,001 –35,000 บาท/ปี รองลงมาคือเกษตรกรร้อยละ 26.9 มีรายได้ประมาณ 35,001-60,000 บาทต่อปี เกษตรกรร้อยละ 14.7 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/ปี เกษตรกรร้อยละ 10.8 มีรายได้ 60,001-85,000 บาท/ปี นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 8.1 มีรายได้มากกว่า 85,001 บาท/ปี รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรคือ 43,230.54 บาท/ปี การประกอบอาชีพเสริมหรืออาชีพรองของเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 49.0 ไม่มีอาชีพรอง เกษตรกรร้อยละ 24.1 ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรร้อยละ 23.5 ทำการเกษตรเป็นอาชีพรอง เกษตรกรร้อยละ 19.4 ทำประมง เกษตรกร ร้อยละ 15.9 ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น รับเหมาก่อสร้าง เสริมสวย ทำนาุ้ง ตัดเย็บเสื้อผ้า เกษตรกรร้อยละ 8.8 ประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพรอง โดยการขายของชำในหมู่บ้าน ขายขนมหรืออาหาร เกษตรกรร้อยละ 4.8 ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง และ เกษตรกรร้อยละ 3.5 เผลอผ่านขาย รายได้จากอาชีพรองของเกษตรกรนั้น เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 12,441.62 บาท/ปี รายได้จากอาชีพรองต่ำสุดคือ 5,000 บาท/ปี รายได้รองสูงสุดคือ 100,000 บาท/ปี เกษตรกรร้อยละ 49.1 ไม่มีอาชีพรอง จึงไม่มีรายได้ เกษตรกรร้อยละ 26.6 มีรายได้จากอาชีพรองต่ำกว่า 10,000 บาท/ปี เกษตรกร ร้อยละ 10.8 มีรายได้ 10,001-30,000 บาท/ปี เกษตรกรร้อยละ 8.1 มีรายได้ 30,001-60,000 บาท/ปี และเกษตรกรร้อยละ 5.4 มีรายได้มากกว่า 60,001 บาท/ปี ในด้านรายจ่ายจากการทำการเกษตรของเกษตรกร เกษตรกรมีรายจ่ายเฉลี่ย 18,301.5 บาท/ปี เกษตรกรมีรายจ่ายต่ำสุดคือ 1,200 บาท/ปี รายจ่ายสูงสุดคือ 100,000 บาท/ปี เกษตรกรร้อยละ 75.7 มีรายจ่ายเฉลี่ย ต่ำกว่า 10,000 บาท/ปี เกษตรกรร้อยละ 10.8 มีรายจ่าย 10,001-30,000 บาท/ปี และเกษตรกรร้อยละ 8.1 มีรายจ่าย 30,001-60,000 บาท/ปี และเกษตรกรร้อยละ 5.4 มีรายจ่ายมากกว่า 60,001 บาท/ปี

ตาราง 6 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (n=334)
อาชีพหลัก		
ทำการเกษตร	294	88.0
งานเอกชน รัฐวิสาหกิจ	5	1.5
รับราชการ	5	1.5
ประมง	10	3.0
รับจ้าง	15	4.5
ค้าขาย	5	1.5
รายได้จากอาชีพหลัก (บาท/ปี)		
ต่ำกว่า 10,000	49	14.7
10,001-35,000	132	39.5
35,001-60,000	90	26.9
60,001-85,000	36	10.8
มากกว่า 85,000	27	8.1
รายได้เฉลี่ย 43,230.54 บาท/ปี		
อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	164	49.0
มีอาชีพรอง	170	51.0
ประเภทอาชีพรอง (n=170)		
รับจ้าง	41	24.1
ทำการเกษตร	40	23.5
เผาถ่าน	6	3.5
มอเตอร์ไซด์รับจ้าง	8	4.8
ประมง	33	19.4
ค้าขาย	15	8.8
อื่นๆ	27	15.9

ตาราง 6 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
รายได้จากอาชีพรอง (บาท/ปี)		
ไม่มีรายได้จากอาชีพรอง	164	49.1
ต่ำกว่า 10,000	89	26.6
รายได้ 10,001-30,000	36	10.8
รายได้ 30,001-60,000	27	8.1
รายได้มากกว่า 60,000	18	5.4
รายได้เฉลี่ย 12,441.62 บาท/ปี		
พิสัย 5,000-100,000 บาท		
รายจ่ายจากการทำการเกษตร (บาท/ปี)		
ต่ำกว่า 10,000	253	75.7
รายจ่าย 10,001-30,000	36	10.8
รายจ่าย 30,001-60,000	27	8.1
รายจ่ายมากกว่า 60,001	18	5.4
รายจ่ายเฉลี่ย 18,301.50 บาท/ปี		
พิสัย 1,200-100,000		

การมีเครื่องอำนวยความสะดวก จากผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 7 พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.1 ไม่มีเครื่องพ่นยาฆ่าแมลง ส่วนเกษตรกรร้อยละ 32.9 มีเครื่องพ่นยาฆ่าแมลง เกษตรกร ร้อยละ 54.8 ไม่มีเครื่องสูบน้ำ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 45.2 มีเครื่องสูบน้ำ เกษตรกรร้อยละ 76.0 ไม่มี รถไถ ส่วนเกษตรกร ร้อยละ 24.0 มีรถไถ เกษตรกรร้อยละ 61.4 ไม่มีรถจักรยานยนต์ ส่วนเกษตรกร ร้อยละ 38.6 มีรถจักรยานยนต์ เกษตรกรร้อยละ 88.0 ไม่มีรถกระบะหรือรถยนต์ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 12.0 มีรถกระบะหรือรถยนต์ ซึ่งจากผลการศึกษาจะเห็นว่าเกษตรกร มีการใช้เครื่องอำนวยความสะดวก ในการทำการเกษตร อาจเนื่องมาจากเกษตรกรต้องการความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน เมื่อเกษตรกรใช้เวลาประกอบกิจกรรมในอาชีพเกษตรน้อยลง ส่งผลให้เกษตรกรมีเวลามากขึ้น จึงสามารถประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว

ตาราง 7 การมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
เครื่องอำนวยความสะดวก		
เครื่องพ่นยาฆ่าแมลง		
ไม่มี	224	67.1
มี	110	32.9
เครื่องสูบน้ำ		
ไม่มี	183	54.8
มี	151	45.2
รถไถ		
ไม่มี	254	76.0
มี	80	24.0
จักรยายนยนต์		
ไม่มี	205	61.4
มี	129	38.6
รถกระบะหรือรถยนต์		
ไม่มี	294	88.0
มี	40	12.0

การกู้ยืมเงิน จากผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 8 พบว่าเกษตรกรมีการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการทำการเกษตร เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดิน จึงสามารถนำอสังหาริมทรัพย์ไปใช้จำนองค้ำประกันเงินกู้ได้ โดยเกษตรกรร้อยละ 26.3 ไม่เคยกู้ยืมเงินเลย เกษตรกรร้อยละ 44.7 กู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร รองลงมาคือเกษตรกรร้อยละ 37.0 กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรร้อยละ 6.1 กู้ยืมเงินจากเพื่อนบ้าน เกษตรกรร้อยละ 4.1 กู้ยืมเงินจากญาติพี่น้อง และ กู้ยืมเงินจากแหล่งอื่นๆ เช่นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้เลี้ยงวัว และกองทุนหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 2.0 กู้ยืมเงินจากพ่อค้าในหมู่บ้าน และกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ เกษตรกรร้อยละ 83.3 เคยกู้ยืมมาแล้ว 1-3 ครั้ง และเกษตรกรร้อยละ 16.7 เคยกู้ยืมมาแล้ว 4-6 ครั้ง นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 25.7 ไม่มีหนี้สิน และเกษตรกร ร้อยละ 74.3 มีหนี้สิน จำนวนหนี้สินของเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 53.7 มีหนี้สิน 10,001-50,000 บาท เกษตรกรร้อยละ 35.4 มีหนี้สิน

50,001-100,000 บาท เกษตรกรร้อยละ 6.0 มีหนี้สินมากกว่า 100,000 บาท และเกษตรกรร้อยละ 4.9 มีหนี้สินต่ำกว่า 10,000 บาท หนี้สินโดยเฉลี่ยของเกษตรกร 43,829.34 บาท หนี้สินต่ำสุด คือ 80,000 บาท หนี้สินสูงสุดคือ 300,000 บาท

ตาราง 8 การกู้ยืมเงินและหนี้สิน

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
การกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ		
ไม่เคยกู้ยืมเงิน	88	26.3
เคยกู้ยืมเงิน	246	73.7
กรณีเคยกู้ยืมเงินกู้ยืมจาก	(n=246)	
ญาติพี่น้อง	10	4.1
เพื่อนบ้าน	15	6.1
พ่อค้าในหมู่บ้าน	5	2.0
สหกรณ์การเกษตร	110	44.7
ธนาคารพาณิชย์	5	2.0
ธกส.	91	37.0
อื่นๆ ระบุ	10	4.1
จำนวนครั้งในการกู้ยืมเงิน (ครั้ง)		
1-3	205	83.3
4-6	41	16.7
การมีหนี้สิน		
ไม่มี	86	25.7
มี	248	74.3
จำนวนหนี้สิน (บาท)		
ต่ำกว่า 10,000	12	4.9
10,001-50,000	133	53.7
50,001-100,000	88	35.4
มากกว่า 100,001	15	6.0
หนี้สินเฉลี่ย 43,825.34 บาท		
พิลัย 8,000-300,000 บาท		

การใช้แรงงานในการทำการเกษตร จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการใช้แรงงานในการทำการเกษตรของเกษตรกร ดังแสดงในตาราง 9 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.1 ใช้แรงงานในครัวเรือนเพียงอย่างเดียว ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 18.0 ใช้แรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้าง และเกษตรกรร้อยละ 0.9 ใช้แรงงานจ้างอย่างเดียว ในกรณีของการจ้างแรงงาน เกษตรกรร้อยละ 60.3มีการจ้างแรงงานไม่เกิน 3 คน และเกษตรกรร้อยละ 39.7 จ้างแรงงานมากกว่า 3 คน ซึ่งในการจ้างแรงงาน เกษตรกรจ่ายค่าจ้าง 100 บาท/คน/วัน ร้อยละ 44.5 รองลงมาคือจ่ายค่าจ้างวันละ 130 และ 150 บาท/วัน/คน ร้อยละ 23.8 นอกจากนี้ เกษตรกร ร้อยละ 7.9 จ่ายค่าจ้างวันละ 120 บาท/วัน/คน การจ้างงานเกษตรกรร้อยละ 55.6 จะจ้างแบบชั่วคราวครั้งชั่วคราวเป็นช่วงๆ ไป ส่วนเกษตรกรร้อยละ 44.4 จะจ้างตลอดทั้งปี

ตาราง 9 การใช้แรงงาน

การใช้แรงงานในการทำการเกษตร	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
ลักษณะการใช้แรงงาน		
แรงงานในครัวเรือนอย่างเดียว	271	81.1
แรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้าง	60	18.0
แรงงานจ้างอย่างเดียว	3	0.9
จำนวนการจ้างแรงงาน (คน)		
(n=63)		
ไม่เกิน 3	38	60.3
มากกว่า 3	25	39.7
ค่าจ้างแรงงาน (บาท/คน/วัน)		
(n=63)		
100	28	44.5
120	5	7.9
130	15	23.8
150	15	23.8
ลักษณะการจ้างแรงงาน		
(n=63)		
จ้างชั่วคราวเป็นช่วงๆ	35	55.6
จ้างตลอดทั้งปี	28	44.4

การขายผลผลิตของเกษตรกร จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการขายผลผลิตของเกษตรกร ซึ่งได้แก่พืชผักและผลไม้ดังแสดงในตาราง 10 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 38.9 มีพ่อค้ามาซื้อที่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 32.7 นำผลผลิตไปขายเอง เกษตรกรร้อยละ 26.9 นำผลผลิตไปขายให้กับพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 1.5 ส่งขายกลุ่มผู้ผลิตผัก และเกษตรกรรวมกลุ่มกันขาย กรณีที่เกษตรกรนำไปขายเอง เกษตรกรร้อยละ 50.6 นำผลผลิตไปขายที่ตลาดในหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 47.9 นำไปขายที่ตลาดในอำเภอ นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 1.5 ไปส่งให้ผู้บริโภคเอง เช่น อาหารกลางวันโรงเรียน ส่งขายศูนย์การค้า ส่วนในกรณีที่พ่อค้ามาซื้อ เกษตรกรร้อยละ 72.7 คิดว่าพ่อค้านำไปขายที่ตลาดในอำเภอ เกษตรกรร้อยละ 25.4 ไม่ทราบว่าพ่อค้านำไปขายที่ไหน เกษตรกรร้อยละ 18.9 คิดว่าพ่อค้านำไปขายที่ตลาดในหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 4.4 คิดว่าพ่อค้านำไปขายที่ตลาดสด ส่วนเกษตรกรร้อยละ 4.0 คิดว่าพ่อค้านำไปขายที่ศูนย์การค้า ส่วนราคาผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 56.3 รายคิดว่าราคาผลผลิตเป็นธรรม เกษตรกรร้อยละ 40.7 คิดว่าราคาผลผลิตต่ำเกินไป นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 3.0 คิดว่าราคาผลผลิตสูงเกินคาด เกษตรกรร้อยละ 42.5 ไม่ค่อยพอใจในราคาผลผลิตที่ได้รับจากการขาย เนื่องจากเกษตรกรคิดว่าผลผลิตของตนเองมีคุณภาพดีน่าจะได้อาหารดีกว่าที่พ่อค้ารับซื้อ เกษตรกรร้อยละ 41.5 พอใจในราคาผลผลิตที่ได้รับจากการขาย เกษตรกรร้อยละ 13.0 ไม่พอใจเลยในราคาผลผลิตที่ได้รับจากการขาย และเกษตรกรร้อยละ 3.0 พอใจในราคา ผลผลิตที่ได้รับจากการขายเป็นอย่างมาก

ตาราง 10 การขายผลผลิต

การขายผลผลิต	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (n=334)
การขายผลผลิตส่วนใหญ่		
นำไปขายเอง	109	32.7
นำไปขายให้พ่อค้าคนกลาง	90	26.9
มีพ่อค้ามาซื้อที่บ้าน	130	38.9
แปรรูปผลผลิต	-	-
อื่นๆ	5	1.5

ตาราง 10 (ต่อ)

การขายผลผลิต	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
กรณีขายเองนำไปขายที่		
ตลาดในหมู่บ้าน	169	50.6
ตลาดในอำเภอ	160	47.9
อื่นๆ	5	1.5
แหล่งที่พ่อค้านำไปขาย		
ไม่ทราบ	85	25.4
ตลาดในหมู่บ้าน	47	18.9
ตลาดในอำเภอ	181	72.7
ส่งขายในศูนย์การค้า	10	4.0
อื่นๆ	11	4.4
ราคาที่ได้จากการขาย		
ต่ำเกินไป	136	40.7
เป็นธรรม	188	56.3
สูงเกินคาด	10	3.0
ความพอใจจากการขาย		
ไม่พอใจเลย	40	13.0
ไม่ค่อยพอใจ	145	42.5
พอใจ	139	41.5
พอใจอย่างมาก	10	3.0

1.3 ลักษณะการทำการเกษตร

การมีที่ดินเป็นของตนเอง จากผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 11 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 6.0 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และเกษตรกรร้อยละ 94.0 มีที่ดินเป็นของตนเอง เกษตรกรร้อยละ 74.5 มีที่ดินน้อยกว่า 25 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 15.9 มีที่ดิน 26-50 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 4.8 มีที่ดิน 51-75 ไร่ และมีที่ดินมากกว่า 76 ไร่ จำนวนที่ดินของเกษตรกรโดยเฉลี่ย 20.92 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 78.7 ไม่ได้เช่าที่ดิน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 21.3 มีการเช่าที่ดิน จำนวนที่ดินที่เกษตรกรเช่าโดยเฉลี่ย 3.33 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 78.7 ไม่เช่าที่ดิน เกษตรกรร้อยละ 47.9 เช่าที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 26.7 เช่าที่ดิน 21-30 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 16.9 เช่าที่ดิน 11-20 ไร่ นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 8.5 เช่าที่ดินมากกว่า 31 ไร่ พื้นที่ในการทำการเกษตรของเกษตรกร เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 17.51 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 72.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่า 20 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 16.5 มีพื้นที่ทำการเกษตร 21-40 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 7.8 มีพื้นที่ทำการเกษตร 41-60 ไร่ และเกษตรกรร้อยละ 3.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 60 ไร่

ตาราง 11 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

ลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
การมีที่ดินเป็นของตนเอง		
ไม่มี	20	6.0
มี	314	94.0
จำนวนที่ดิน (ไร่)		
น้อยกว่า 25	234	74.5
26-50	50	15.9
51-75	15	4.8
มากกว่า 76	15	4.8
จำนวนที่ดินเฉลี่ย 20.92 ไร่ พิสัย 1.5-200 ไร่		
การเช่าที่ดิน		
ไม่เช่า	263	78.7
เช่า	71	21.3

ตาราง 11 (ต่อ)

ลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (n=334)
จำนวนที่ดินที่เช่า (ไร่)	(n=71)	
น้อยกว่า 10	34	47.9
11-20	12	16.9
21-30	19	26.7
มากกว่า 31	6	8.5
เกษตรกรเช่าที่ดินเฉลี่ย 3.33 ไร่		
พิสัย 3-35 ไร่		
พื้นที่ทำกิจกรรมทางการเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่า 20	243	72.7
21-40	55	16.5
41-60	26	7.8
มากกว่า 61	10	3.0
พื้นที่ทำเกษตรเฉลี่ย 17.51 ไร่		
พิสัย 1.5-100 ไร่		

การใช้น้ำเพื่อการเกษตร จากผลการศึกษาการใช้น้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกร ดังแสดงในตาราง 12 พบว่าเกษตรกรร้อยละ 65.9 มีน้ำใช้เพียงพอตลอดทั้งปี และเกษตรกรร้อยละ 34.1 ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เกษตรกรร้อยละ 55.7 ไม่มีการขุดสระ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 44.3 มีการขุดสระ เกษตรกรร้อยละ 60.5 ไม่มีการเจาะบ่อบาดาล และเกษตรกร ร้อยละ 39.5 มีการเจาะบ่อบาดาล เกษตรกรร้อยละ 38.3 ไม่มีคลองหรือแหล่งน้ำตามธรรมชาติไหลผ่านในพื้นที่ ส่วนเกษตรกร ร้อยละ 61.7 มีคลองหรือแหล่งน้ำตามธรรมชาติไหลผ่านในพื้นที่ เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการทำการเกษตร รวมไปถึงการใช้สารสกัดสะเดาในการควบคุมศัตรูพืช ซึ่งต้องใช้เมล็ดสะเดาแช่น้ำ จึงจะได้สารสกัดสะเดามาฉีดพ่นป้องกันและควบคุมศัตรูพืช ดังนั้นพื้นที่ของเกษตรกรที่มีน้ำใช้เพียงพอตลอดทั้งปีจึงมีความสะดวกอย่างยิ่งในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช

ตาราง 12 ลักษณะการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

ลักษณะการใช้น้ำเพื่อการเกษตร	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (n=334)
สภาพการใช้น้ำ		
มีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี	220	65.9
ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง	114	34.1
การขุดสระ		
ไม่มีการขุดสระ	186	55.7
มีการขุดสระ	148	44.3
การเจาะบ่อบาดาล		
ไม่มีการเจาะบ่อบาดาล	201	60.5
มีการเจาะบ่อบาดาล	133	39.5
การมีคลอง/แหล่งน้ำตามธรรมชาติไหลผ่าน		
ไม่มี	128	38.3
มี	206	61.7

ลักษณะการทำการเกษตร จากผลการศึกษาลักษณะการทำการเกษตรของเกษตรกร

ดังแสดงในตาราง 13 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.9 ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ร้อยละ 33.3 ปลูกร่วมกับพืชอื่น ร้อยละ 27.8 ปลูกพืชหมุนเวียน และเกษตรกรร้อยละ 3.0 ปลูกเป็นพืชเดี่ยว ชนิดของพืชที่ปลูก เกษตรกร ร้อยละ 80.8 ปลูกผัก ผักที่เกษตรกรปลูก เช่น ผักกาดหอม ผักบุ้ง คื่นช่าย กะเพรา โหระพา กวางตุ้ง พริก แตงกวา มะเขือ ฯลฯ เกษตรกรปลูกไม้ผลร้อยละ 10.5 ไม้ผลที่ปลูก เช่น เงาะ มะม่วง ทูเรียน ฝรั่ง ลองกอง ลางสาด กระท้อน ชมพู ฯลฯ และเกษตรกร ร้อยละ 8.7 ปลูกทั้งผักและไม้ผล กรณีที่เกษตรกรทำการเกษตรแบบผสมผสาน สัตว์ที่เกษตรกรเลี้ยงคือเป็ดและไก่ โดยมีเกษตรกรเลี้ยงถึงร้อยละ 47.5 รองลงมาคือปลา มีเกษตรกรเลี้ยงร้อยละ 31.7 เกษตรกรร้อยละ 10.8 เลี้ยงโค กระบือ เกษตรกรร้อยละ 5.8 เลี้ยงสุกร และเกษตรกรร้อยละ 4.2 เลี้ยงแพะ แกะ กรณีที่เกษตรกรปลูกผักในระยะเวลา 1 ปี เกษตรกรร้อยละ 72.2 ปลูกผักไม่เกิน 3 ครั้ง ส่วนเกษตรกร ร้อยละ 27.8 ปลูกผักมากกว่า 3 ครั้ง เกษตรกรทำการเกษตรเป็นอาชีพโดยเฉลี่ย 14.8 ปี เกษตรกร ร้อยละ 25.3 ทำการเกษตรมานาน 16-20 ปี เกษตรกรร้อยละ 24.3 ทำการเกษตรมานาน 11-15 ปี เกษตรกรร้อยละ 21.6 ทำการเกษตรมานาน 6-10 ปี เกษตรกรร้อยละ 18.3 ทำการเกษตรมานาน กว่า 21 ปี และเกษตรกรร้อยละ 10.5 ทำการเกษตรมาน้อยกว่า 5 ปี

การเก็บเกี่ยวผลผลิต จากผลการศึกษาการเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกร ดังแสดง ในตาราง 13 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.9 ทอยเกี่ยวผลผลิตในแต่ละแปลง รองลงมาคือเกษตรกร ร้อยละ 12.6 เก็บหมดทั้งแปลง ส่วนเกษตรกรร้อยละ 7.5 เก็บทั้งหมดทุกแปลง ซึ่งการเก็บเกี่ยว ผลผลิตนี้จะขึ้นอยู่กับชนิดของพืชปลูกและลักษณะการปลูกพืชของเกษตรกร

ตาราง 13 ลักษณะการทำการเกษตร

ลักษณะการทำการเกษตร	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (n=334)
ปลูกเป็นพืชเดี่ยว	10	3.0
ปลูกร่วมกับพืชอื่น	111	33.3
ปลูกพืชหมุนเวียน	93	27.8
เกษตรผสมผสาน	120	35.9

ตาราง 13 (ต่อ)

ลักษณะการทำการเกษตร	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (n=334)
ชนิดพืชปลูก		
ปลูกผัก	270	80.8
ปลูกไม้ผล	35	10.5
ทั้งพืชผักและไม้ผล	29	8.7
กรณีทำการเกษตรผสมผสานสัตว์ที่เลี้ยงคือ		
	(n=120)	
ปลา	38	31.7
เป็ด ไก่	57	47.5
สุกร	7	5.8
โค กระบือ	13	10.8
แพะ แกะ	5	4.2
ความถี่ของการปลูกผักต่อปี		
	(n=299)	
ไม่เกิน 3 ครั้ง	216	72.2
มากกว่า 3 ครั้ง	83	27.8
ระยะเวลาการทำการเกษตร (ปี)		
น้อยกว่า 5	35	10.5
6-10	72	21.6
11-15	81	24.3
16-20	85	25.3
มากกว่า 21	61	18.3
เฉลี่ย 7.76 ปี พิสัย 1-25		
การเก็บเกี่ยวผลผลิต		
เก็บหมดทั้งแปลง	42	12.6
ทยอยเก็บในแต่ละแปลง	267	79.9
เก็บทั้งหมดทุกแปลง	25	7.5

ศัตรูพืชที่พบและการกำจัด จากผลการศึกษาพบว่าศัตรูพืชที่เกษตรกรพบ ดังแสดงในตาราง 14 คือเกษตรกร 262 รายหรือร้อยละ 78.4 พบหนอนกระทุ้ง เกษตรกร 212 รายหรือร้อยละ 63.5 พบหนอนไผ่ฝัก เกษตรกร 120 รายหรือร้อยละ 35.9 พบหนอนกระทุ้งหอม เกษตรกร 112 รายหรือร้อยละ 33.5 พบด้วงหมัด นอกจากนี้ เกษตรกร 61 รายหรือร้อยละ 18.3 พบศัตรูพืชอื่นๆ เช่น หนอนซอนใบ เพลี้ยไฟ หนอนกระทุ้งและเต่าแดง ในการกำจัดศัตรูพืชดังกล่าว เกษตรกรร้อยละ 39.5 ใช้สารสะเดา รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 34.4 ใช้สารเคมีในการกำจัด เกษตรกรร้อยละ 12.3 ใช้สมุนไพรอื่นๆ เช่น ข่า ตะไคร้หอม เกษตรกรร้อยละ 4.8 ใช้วิธีปลูกพืชหมุนเวียน นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 4.5 ปลูกแบบกางมุ้ง และใช้วิธีอื่นๆ เช่น ใช้วิธีกล และ น้ำสกัดจากชีวภาพ เกษตรกรที่ใช้สารสกัดสะเดาเกษตรกรร้อยละ 45.2 ใช้สะเดาไทย เกษตรกรร้อยละ 38.0 ใช้สะเดาอินเดีย เกษตรกรร้อยละ 9.3 ใช้ สารสกัดสะเดาที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมนำมาแจกให้เป็นสารสกัดสะเดาสสำเร็จรูปบรรจุกระป๋อง นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 7.5 ใช้สะเดาข้างในการกำจัดศัตรูพืช แหล่งที่มาของสารสกัดที่เกษตรกรใช้ร้อยละ 72.4 รับแจกจากทางราชการ เกษตรกรร้อยละ 13.5 ปลูกสะเดาไว้ใช้เองที่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 8.1 ขอจากเพื่อนบ้าน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 6.0 ซื้อจากร้านค้า

จากการศึกษาการฉีดพ่นสารสกัดสะเดาของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรร้อยละ 65.6 จะฉีดพ่นสารสกัดสะเดาในช่วงเช้า เกษตรกรร้อยละ 24.0 จะฉีดพ่นสารสกัดสะเดาในช่วงเย็น ส่วนเกษตรกรร้อยละ 7.4 จะฉีดพ่นสารสกัดสะเดาในช่วงกลางวัน นอกจากนี้ยังมีเกษตรกร ร้อยละ 3.0 จะฉีดพ่นสารสกัดสะเดาไม่เป็นเวลาแน่นอนจนแล้วแต่ความสะดวก ระยะเวลาในการใช้สารสกัดสะเดาของเกษตรกร ร้อยละ 56.9 ใช้ติดต่อกันทุกปี เนื่องจากการใช้สารสกัดสะเดาจะทำให้เกิดความปลอดภัยกับเกษตรกร ผู้บริโภคและผลผลิตขายได้ราคาดี เกษตรกรร้อยละ 43.1 ใช้สารสกัดสะเดาเป็นบางปีเนื่องจากผลิตรากหญ้าและแหล่งจำหน่ายสารสกัดสะเดาค่อนข้างจำกัด และหาได้ยากในท้องถิ่น สารสกัดสะเดามีความยุ่งยากในการเตรียมไม่เหมือนกับสารเคมี และประสิทธิภาพสู้สารเคมีไม่ได้

เกษตรกร ร้อยละ 78.4 ไม่เคยเกิดอาการคลื่นไส้อาเจียน ปวดท้อง ผื่นคันหลังจากการฉีดพ่นสารกำจัดแมลง ส่วนเกษตรกร ร้อยละ 1.5 เคยเกิดอาการคลื่นไส้อาเจียน ปวดท้อง ผื่นคันหลังจากการฉีดพ่นสารสกัดสะเดา และเกษตรกรร้อยละ 20.1 เคยเกิดอาการคลื่นไส้อาเจียน ปวดท้อง ผื่นคันหลังจากการฉีดพ่นเคมีฆ่าแมลง ในกรณีของการเกิดอาการผิดปกติขึ้นกับพืชผักผลไม้ไม่นั้น เกษตรกรร้อยละ 86.2 กล่าวว่าผลผลิตไม่เกิดอาการผิดปกติ แต่เกษตรกรร้อยละ 7.8 กล่าวว่าผลผลิตเกิดอาการผิดปกติขึ้นกับพืชผักผลไม้เมื่อฉีดพ่นสารเคมีฆ่าแมลง อาการคือผักใบไหม้ ใบหงิก ม้วนหรือเกิดคราบบนใบหลังจากฉีดพ่นสาร และเกษตรกรร้อยละ 6.0 ก็เกิดอาการผิดปกติขึ้นกับพืชผักเช่นกันหลังจากฉีดพ่นสารสกัดสะเดา แต่อาการไม่รุนแรงเหมือนกับกรณีที่ฉีดพ่นด้วยสารเคมี

กำจัดศัตรูพืช ส่วนการเกิดความผิดปกติของสัตว์น้ำหรือสัตว์เลี้ยงนั้น เกษตรกรร้อยละ 85.0 พบว่าไม่เคยเกิดอาการผิดปกติกับสัตว์น้ำหรือสัตว์เลี้ยง ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 15.0 เกิดอาการผิดปกติกับสัตว์น้ำหรือสัตว์เลี้ยงเมื่อฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรู ส่วนการฉีดพ่นสารสกัดสะเดาไม่เคยเกิดอาการผิดปกติกับสัตว์น้ำและสัตว์เลี้ยงเลย

ตาราง 14 ศัตรูพืชและการกำจัด

ลักษณะศัตรูพืชและการกำจัด	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกรทั้งหมด (n=334)
ศัตรูพืชที่พบ*		
หนอนโยผัก	212	63.5
หนอนกระทุ้	262	78.4
ด้วงหมัด	112	33.5
หนอนกระทุ้หอม	120	35.9
อื่นๆ	61	18.3
วิธีการกำจัดศัตรูพืช		
ใช้สารเคมี	115	34.4
ใช้สารสะเดา	132	39.5
ปลูกแบบกางมุ้ง	15	4.5
ใช้สมุนไพรอื่น เช่น ข่า ตะไคร้	41	12.3
ปลูกพืชหมุนเวียน	16	4.8
อื่นๆ	15	4.5
ชนิดของสะเดาที่ใช้		
สะเดาอินเดีย	127	38.0
สะเดาช้าง	25	7.5
สะเดาไทย	151	45.2
อื่นๆ	31	9.3

* หมายถึง ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตาราง 14 (ต่อ)

ลักษณะศัตรูพืชและการกำจัด	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละของเกษตรกร ทั้งหมด (n=334)
แหล่งที่มาของสารสะเดา		
ปลูกไว้ใช้เอง	45	13.5
ขอจากเพื่อนบ้าน	27	8.1
ซื้อจากร้านค้า	20	6.0
รับแจกจากทางราชการ	242	72.4
การฉีดพ่นสารสกัดสะเดา		
ช่วงเช้า	219	65.6
ช่วงกลางวัน	25	7.4
ช่วงเย็น	80	24.0
ไม่แน่นอนแล้วแต่สะดวก	10	3.0
ระยะเวลาการใช้สารสกัดสะเดา		
ใช้ติดต่อกันทุกปี	190	56.9
ใช้เป็นบางปี	144	43.1
การเกิดอาการเจ็บป่วย หลังฉีดพ่นสาร		
ไม่เคย	262	78.4
เคย เมื่อใช้สารสกัดสะเดา	5	1.5
เคย เมื่อใช้สารเคมีฆ่าแมลง	67	20.1
อาการผิดปกติของผลผลิต		
ไม่เคย	288	86.2
เคย เมื่อใช้สารสกัดสะเดา	20	6.0
เคย เมื่อใช้สารเคมีฆ่าแมลง	26	7.8
อาการผิดปกติของสัตว์น้ำ / สัตว์เลี้ยง		
ไม่เคย	284	85.0
เคย เมื่อใช้สารสกัดสะเดา	-	-
เคย เมื่อใช้สารเคมีฆ่าแมลง	50	15.0

2. เจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดา

2.1 เจตคติด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา

จากข้อมูลดังแสดงในตาราง 15 ได้กล่าวถึงเจตคติของเกษตรกรด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา โดยมีข้อคำถาม 12 ข้อ และมีค่าการวัดระดับเจตคติเป็น 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	4.21-5.00
เห็นด้วย	มีค่าคะแนนเท่ากับ	3.41-4.20
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนนเท่ากับ	2.61-3.40
ไม่เห็นด้วย	มีค่าคะแนนเท่ากับ	1.81-2.60
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	1.00-1.80

ในกรณีที่เป็นคำถามปฏิเสธค่าคะแนนจะเป็นดังนี้

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	4.21-5.00
ไม่เห็นด้วย	มีค่าคะแนนเท่ากับ	3.41-4.20
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนนเท่ากับ	2.61-3.40
เห็นด้วย	มีค่าคะแนนเท่ากับ	1.81-2.60
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	1.00-1.80

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีเจตคติด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดาตามข้อคำถาม 12 ข้อ ดังต่อไปนี้

เกษตรกรร้อยละ 55.1 เห็นด้วย และร้อยละ 21.3 เห็นด้วยอย่างยิ่งและโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.91) เกษตรกรจะเห็นด้วย ที่ว่าสะเดามีอยู่หลายชนิดแต่ละชนิดล้วนมีประสิทธิภาพในการกำจัดศัตรูพืชเหมือนกัน (คำถามข้อ 1 ตาราง 15) ซึ่งในความเป็นจริงสารออกฤทธิ์สูงสุดในการป้องกันและกำจัดแมลงคือ azadirachtin (aza) ซึ่งตรวจพบในสะเดาอินเดียสูงกว่าที่พบในสะเดาไทย จากกรณีวิเคราะห์ปริมาณสาร aza ที่พบในเมล็ดสะเดาอินเดียที่เจริญเติบโตในไทย อยู่ระหว่าง 3-7 มิลลิกรัม/กรัม ส่วนสะเดาไทยอยู่ระหว่าง 2-5 มิลลิกรัม/กรัม

เกษตรกรร้อยละ 53.3 ไม่เห็นด้วยและเกษตรกรร้อยละ 20.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.82) เกษตรกรไม่เห็นด้วย ว่าในท้องถิ่นของเกษตรกรสารสะเดาหาได้ยากมาก (คำถามข้อ 2 ตาราง 15) ซึ่งโดยทั่วไปเกษตรกรจะนิยมปลูกสะเดาไว้บริเวณบ้านหรือในพื้นที่สวนร่วมกับพืชสวนต่างๆ ประกอบกับทางราชการมักจะแจกสารสกัดสะเดาให้อยู่เสมอ เกษตรกรจึงสามารถหาสารสกัดได้

เกษตรกรร้อยละ 49.7 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.3 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.76) เกษตรกรเห็นด้วยว่าไม่จำเป็นต้องมีความรู้เป็นอย่างดีก็สามารถเตรียมสารสกัดสะเดาใช้เองได้ (คำถามที่ 3 ตาราง 15) ซึ่งวิธีการสกัดสารจากเมล็ดสะเดานั้นทำได้ง่ายและได้มีการส่งเสริมให้นำไปทดลองปฏิบัติใช้กันในไร่นาเกษตรกรในปัจจุบันคือ การสกัดสารจากสะเดาด้วยน้ำ ซึ่งวิธีนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยนำผลหรือเมล็ดสะเดาแห้ง อัตราตั้งแต่ 700 - 1,000 กรัม มาบดละเอียด นำไปผสมกับน้ำสะอาดประมาณ 20 ลิตรกวนให้เข้ากันดีและปล่อยให้ทิ้งไว้ค้างคืน รุ่งขึ้นนำมากรองเอาส่วนที่เป็นของเหลวออกมาใช้ประโยชน์ โดยนำไปฉีดพ่นตามความเข้มข้นต่างๆ ที่ต้องการ ซึ่งเป็นวิธีการที่ง่ายและไม่จำเป็นต้องมีความรู้เป็นอย่างดีก็สามารถทำได้

เกษตรกรร้อยละ 50.9 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.84) เกษตรกรเห็นด้วยว่าทางการมักจะแจกสารสกัดสะเดาให้อยู่เสมอ (คำถามข้อ 4 ตาราง 15) เนื่องจากทางราชการมีโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการผลิตโดยวิธีการทางธรรมชาติ ต้องการให้ใช้สารธรรมชาติให้มากที่สุด จึงได้นำสารสกัดสะเดามาแจกเพื่อเป็นแนวทางให้แก่เกษตรกร เพื่อความปลอดภัยแก่ตัวเกษตรกรเองรวมถึงผู้บริโภค

เกษตรกรร้อยละ 54.8 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 18.3 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.76) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าการเตรียมสารสกัดสะเดาใช้เองมีความยุ่งยาก (คำถามข้อ 5 ตาราง 15) ดังที่กล่าวมาแล้วสารสกัดสะเดาสามารถทำได้ง่ายไม่มีความสลับซับซ้อนซึ่งเกษตรกรสามารถทำเองได้

เกษตรกรร้อยละ 51.5 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.79) เกษตรกรเห็นด้วยว่าส่วนของสารสกัดสะเดาที่ใช้ได้ผลดีคือใบและเมล็ด (คำถามข้อ 6 ตาราง 15) ในการสกัดสะเดาด้วยน้ำ จะใช้ผลหรือเมล็ดสะเดาแห้งตำหรือบดให้ละเอียดผสมกับน้ำ ซึ่งส่วนของเมล็ดและใบจะมีสาร azadirachtin สะสมอยู่มาก เมล็ดและใบที่มีความอ่อนแก่ต่างกันอาจทำให้การสะสมของสารออกฤทธิ์มีปริมาณไม่แน่นอน

เกษตรกรร้อยละ 38.9 เห็นด้วยและเกษตรกรร้อยละ 24.6 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.70) เกษตรกรเห็นด้วยว่าการแช่สารสกัดสะเดาไว้แค่คืนเดียวก็สามารถนำมาใช้ได้ (คำถามข้อ 7 ตาราง 15) การสกัดสารสะเดา ใช้ใบสะเดาหรือเมล็ดตำหรือบด 1 กิโลกรัม แช่น้ำ 20 ลิตร ทิ้งไว้ค้างคืน ก็สามารถนำมาฉีดพ่นในแปลงปลูกได้

เกษตรกรร้อยละ 35.3 เห็นด้วย เกษตรกรร้อยละ 21.6 ไม่แน่ใจ และเกษตรกรร้อยละ 26.0 ไม่เห็นด้วย และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 2.97) เกษตรกรไม่แน่ใจว่าการใช้สารฆ่าแมลงผสมกับสารสกัดสะเดาจะทำให้สารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (คำถามข้อ 8 ตาราง 15) ซึ่งในความเป็นจริงการใช้

สารฆ่าแมลงผสมกับสารสกัดสะเดาจะช่วยให้สารมีประสิทธิภาพในการกำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้น แต่ควร
 จะใช้ในกรณีที่ศัตรูพืชระบาดหนัก แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรไม่แน่ใจว่าการใช้สารเคมีฆ่าแมลงร่วมกับ
 สารสกัดสะเดาจะให้ผลในการกำจัดศัตรูพืชดีขึ้น

เกษตรกรร้อยละ 54.8 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดย
 เฉลี่ย (จากค่า mean = 3.86) เกษตรกรไม่เห็นด้วย ว่าขั้นตอนการเตรียมสารสกัดสะเดามีความ
 ยุ่งยากจึงต้องเตรียมครั้งละมากๆ (คำถามข้อ 9 ตาราง 15) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรเข้าใจในการ
 เตรียมสารสกัดสะเดา เพราะเพียงแค้ใช้เมล็ดสะเดาผสมกับน้ำแล้วแช่ค้างคืนไว้ ไม่มีความยุ่งยาก
 ใดๆ การใช้สารสกัดสะเดาควรใช้ครั้งเดียวให้หมดไม่ควรเก็บไว้

เกษตรกรร้อยละ 45.8 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 24.3 เห็นด้วย และโดยเฉลี่ย (จาก
 ค่า mean = 3.60) เกษตรกรไม่เห็นด้วย ว่าการซื้อผลิตภัณฑ์สะเดาลำเร็จรูปมีความสะดวกกว่าการ
 เตรียมเอง (คำถามข้อ 10 ตาราง 15) ในการใช้ผลิตภัณฑ์สะเดาลำเร็จรูป มีทั้งชนิดเป็นของเหลว
 และชนิดผงละลายน้ำ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรสามารถเตรียมสารสกัดสะเดาใช้เองได้สะดวกใกล้เคียง
 กับการซื้อสะเดาลำเร็จรูป

เกษตรกรร้อยละ 58.1 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 17.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดย
 เฉลี่ย (จากค่า mean = 3.75) เกษตรกรไม่เห็นด้วย ว่าผลิตภัณฑ์สารสกัดสะเดาและแหล่งจำหน่าย
 หาได้ยากในท้องถิ่น (คำถามข้อ 11 ตาราง 15) ผลิตภัณฑ์สารสกัดสะเดามีทั้งประเภทที่เป็นของ
 เหลว เป็นผงละลายน้ำและน้ำมันสะเดาซึ่งมีจำหน่ายตามร้านขายสารกำจัดศัตรูพืชจึงสามารถหาซื้อ
 ได้สะดวก

เกษตรกรร้อยละ 44.6 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 34.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย
 (จากค่า mean = 4.09) เกษตรกรเห็นด้วย ว่ารัฐบาลควรให้การสนับสนุนโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับ
 การใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชแก่เกษตรกรอย่างจริงจัง (คำถามข้อ 12 ตาราง 15) ซึ่งการ
 สนับสนุนและให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชจะทำให้เกษตรกร
 เกิดความเข้าใจได้ดีและสามารถนำมาใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

เมื่อประมวลผลเป็นคะแนนรวมเจตคติของเกษตรกรทั้งหมดตั้งตาราง 15 พบว่าเกษตรกร
 ร้อยละ 65.92 มีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชด้านการจัดเตรียมและการได้
 มาของสารสกัดสะเดา ซึ่งเมื่อเกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัด
 สะเดา ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกที่ดี ส่งผลให้อยากจะจัดเตรียมและจัดหาสารสกัดสะเดาใช้เอง แต่
 ในทางตรงกันข้ามเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการจัดเตรียมสารสกัดสะเดา อาจจะไม่ใช้สารสกัด
 สะเดาหรือใช้แต่ไม่ใส่ใจเท่าที่ควรจะเป็น

ตาราง 15 เจตคติของเกษตรกรด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา

ข้อคำถาม	ร้อยละของเกษตรกร (n=334)					Mean	SD
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
1. สะเดามีอยู่หลายชนิดแต่ชนิดส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพในการกำจัดศัตรูพืชเหมือนกัน	21.3	55.1	16.8	6.8	0	3.91	0.81
2. ในท้องถิ่นของท่านสารสะเดาหาได้ยากมาก*	0.5	10.8	15.0	53.3	20.4	3.82	0.90
3. ไม่จำเป็นต้องมีความรู้เป็นอย่างดี ก็สามารถเตรียมสารสกัดสะเดาใช้เองได้	21.3	49.7	14.4	13.2	1.4	3.76	0.98
4. ทางราชการมักจะแจกสารสกัดสะเดาให้อยู่เสมอ	21.6	50.9	18.9	7.5	1.1	3.84	0.89
5. การเตรียมสารสกัดสะเดาใช้เองมีความยุ่งยากมาก*	1.4	12.0	13.5	54.8	18.3	3.76	0.94
6. ส่วนของสารสกัดสะเดาที่ใช้ได้ผลดีคือใบและเมล็ด	21.0	51.5	15.0	11.0	1.5	3.79	0.95
7. แซ่สารสกัดสะเดาไว้แค่คืนเดียวก็สามารถนำมาใช้ได้	24.6	38.9	21.3	12.3	2.9	3.70	1.06
8. การใช้สารฆ่าแมลงผสมกับสารสกัดสะเดาจะทำให้สารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	5.3	35.3	21.6	26.0	11.7	2.97	1.14
9. ขั้นตอนการเตรียมสารสกัดสะเดามีความยุ่งยากจึงต้องเตรียมครั้งละมากๆ*	0.8	9.3	14.1	54.8	21.0	3.86	0.89
10. การซื้อผลิตภัณฑ์สะเดาส่งสำเร็จรูปมีความสะดวกกว่าการเตรียมเอง*	1.4	24.3	7.5	45.8	21.0	3.60	1.11
11. ผลิตภัณฑ์สารสกัดสะเดาและแหล่งจำหน่ายหาได้ยากในท้องถิ่น*	5.6	6.9	12.0	58.1	17.4	3.75	1.01
12. รัฐบาลควรให้การสนับสนุนโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชแก่เกษตรกรอย่างจริงจัง	34.4	44.6	16.5	4.5	0	4.09	0.83

หมายเหตุ * คำถามที่เป็นปฏิเสธ

เปอร์เซ็นต์เกษตรกรที่มีระดับทัศนคติดีและไม่ดีต่อการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา

ระดับเจตคติที่ดี = ค่าคะแนนตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป

ระดับเจตคติที่ไม่ดี = ค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ระดับเจตคติที่ดี (ค่าคะแนนที่ 44.48-60) = 65.92%

ระดับเจตคติที่ไม่ดี (ค่าคะแนนที่ 12-44.47) = 34.08%

เกษตรกรร้อยละ 50.9 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 20.1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.76) เกษตรกรเห็นด้วยว่าสารสกัดสะเดาสามารถเก็บไว้ได้นานถึง 1 ปี (คำถามข้อ 6 ตาราง 16) โดยการเก็บผลสะเดาสุกจากต้นหรือโคนต้นที่เพิ่งร่วงใหม่ๆ หรือผลยังสดอยู่ นำมาผึ่งแดดประมาณ 7-10 วัน จากนั้นนำไปผึ่งในที่ร่มอีก 2-4 อาทิตย์ หรือเข้าเครื่องอบ (อุณหภูมิไม่ควรเกิน 60 องศาเซลเซียส หรือเกินได้บ้างแต่ต้องใช้เวลาอบให้เร็ว) เพื่อให้แห้งสนิทจากนั้นนำไปบรรจุในกระสอบป่านหรือถุงตาข่ายหรือตะกร้า โดยมีไม้รองอยู่ล่างสุดเพื่อป้องกันความชื้นก็จะเก็บไว้ได้นาน

เกษตรกรร้อยละ 63.2 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 16.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.87) เกษตรกรเห็นด้วยว่าควรเก็บสารสกัดสะเดาไว้ในที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก (คำถามข้อ 7 ตาราง 16) โดยทั่วไปควรเก็บเมล็ดสะเดาไว้ในที่อากาศถ่ายเทได้สะดวกเพื่อป้องกันความชื้น เพื่อมิให้สารอะซาดิแรคตินสลายตัว

เกษตรกรร้อยละ 60.5 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 19.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.85) เกษตรกรเห็นด้วยว่าจำนวนครั้งในการใช้สารสกัดสะเดามากกว่าสารเคมี (คำถามข้อ 8 ตาราง 16) ทั้งนี้เนื่องจากสารสกัดสะเดาเป็นสารสกัดจากธรรมชาติจึงมีฤทธิ์ในการกำจัดแมลงต่ำกว่าจึงต้องฉีดพ่นบ่อยครั้ง

เกษตรกรร้อยละ 50.9 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 20.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.69) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าวิธีการเก็บรักษาสารสกัดสะเดาทำความยุ่งยากมาก (คำถามข้อ 9 ตาราง 16) จากที่กล่าวมาแล้ว การเก็บสารสะเดาทำได้ง่ายโดยเก็บไว้ในรูปของการนำเมล็ดไปตากแดด เมื่อจะใช้ก็นำมาตำหรือบดผสมน้ำ

เกษตรกรร้อยละ 35.9 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 29.3 ไม่แน่ใจ และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.19) เกษตรกรไม่แน่ใจว่าเมื่อเก็บสารสกัดสะเดาไว้นานๆ จะทำให้คุณภาพเสื่อม (คำถามข้อ 10 ตาราง 16) ตามหลักความจริงสารสกัดสะเดาที่ผสมกับน้ำแช่ทิ้งไว้ หากเก็บไว้นานจะทำให้คุณภาพเสื่อมได้ จึงควรเตรียมให้เพียงพอกับการใช้แค่ครั้งเดียว แล้วค่อยเตรียมใหม่เมื่อจะใช้อีก

เกษตรกรร้อยละ 45.8 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.67) เกษตรกรเห็นด้วยว่าคนในครอบครัวสนับสนุนให้ใช้สารสกัดสะเดา (คำถามข้อ 11 ตาราง 16) เนื่องจากสารสกัดสะเดาไม่เป็นอันตรายต่อทั้งตัวเกษตรกรและผู้บริโภคพืชผัก

เกษตรกรร้อยละ 45.5 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.3 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.69) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าหากเจ้าหน้าที่เกษตรไม่ได้แจกสารสกัดสะเดาทำนาก็จะไม่ใช้ (คำถามข้อ 12 ตาราง 16) เนื่องจากสารสกัดสะเดาสามารถทำเองได้ง่ายเกษตรกรจึงทำใช้เอง ซึ่งจะไม่เป็นอันตรายและเป็นการลดต้นทุนการผลิตอีกด้วย

เมื่อประมวลผลเป็นคะแนนรวมเจตคติของเกษตรกรทั้งหมดดังตาราง 16 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.61 มีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชด้านวิธีการใช้ และวิธีการเก็บรักษา ซึ่งเมื่อเกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อวิธีการใช้และการเก็บรักษาสารสกัดสะเดา ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกที่ดี ส่งผลให้อยากจะใช้สารสกัดสะเดาเพื่อควบคุมศัตรูพืช แต่ในทางตรงกันข้ามเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิธีการใช้สารสกัดสะเดา อาจจะไม่ใช้สารสกัดสะเดาหรือใช้แต่ไม่ใส่ใจเท่าที่ควร

ตาราง 16 เจตคติของเกษตรกรด้านการใช้และวิธีการเก็บรักษาสารสกัดสะเดา

ข้อความถาม	ร้อยละของเกษตรกร					Mean	SD
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. ฉีดพ่นสารสกัดสะเดาในช่วงเช้าจะดีที่สุด*	0	11.7	18.0	40.4	29.9	3.89	0.97
2. ไม่จำเป็นต้องผสมสารจับใบในการฉีดพ่น ใช้สารสกัดสะเดาเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอแล้ว	12.0	36.8	28.4	16.8	6.0	3.32	1.07
3. ควรฉีดพ่นสารสกัดสะเดาทุกๆ 5-7 วัน/ครั้ง	12.0	49.7	20.1	13.8	4.4	3.51	1.02
4. ควรใช้สารสกัดสะเดาติดต่อกันไปทุกๆปีไม่ควรหยุดใช้	22.5	54.8	16.8	5.9	0	3.94	0.79
5. ใช้สารสกัดสะเดาฉีดพ่นจำเป็นต้องแต่งตัวรัดกุมเหมือนใช้สารฆ่าแมลง*	0.8	11.4	16.8	49.4	21.6	3.79	0.94
6. สารสกัดสะเดาสามารถเก็บไว้ได้นานถึง 1ปี	20.1	50.9	19.1	14.9	0	3.76	0.94
7. ควรเก็บสารสกัดสะเดาไว้ในที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก	16.5	63.2	9.3	8.1	2.9	3.87	0.91
8 จำนวนครั้งในการใช้สารสกัดสะเดามากกว่าสารเคมี	19.5	60.5	9.0	8.1	2.9	3.85	0.93
9. ท่านคิดว่าวิธีการเก็บรักษาสารสกัดสะเดาทำความยุ่งยากมาก*	5.0	12.6	11.1	50.9	20.4	3.69	1.09
10 เมื่อเก็บสารสกัดสะเดาไว้นานๆจะทำให้คุณภาพเสื่อม*	4.5	22.8	29.3	35.9	7.5	3.19	1.02
11.คนในครอบครัวสนับสนุนให้ท่านใช้สารสกัดสะเดา	21.0	45.8	15.9	14.4	2.9	3.67	1.05
12.หากเจ้าหน้าที่เกษตรไม่ได้แจกสารสกัดสะเดาท่านก็จะไม่ใช่*	3.2	12.9	17.1	45.5	21.3	3.69	1.05

หมายเหตุ * คำถามที่เป็นปฏิเสธ

เปอร์เซ็นต์เกษตรกรที่มีระดับทัศนคติดีและไม่ดีต่อการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา

ระดับเจตคติที่ดี = ค่าคะแนนตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป

ระดับเจตคติที่ไม่ดี = ค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ระดับเจตคติที่ดี (ค่าคะแนนที่ 44.17-60) = 67.61%

ระดับเจตคติที่ไม่ดี (ค่าคะแนนที่ 12-44.16) = 32.39%

2.3 เจตคติของเกษตรกรด้านประสิทธิภาพการใช้

จากการวัดระดับเจตคติของเกษตรกรในด้านประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดาแบ่งค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ เช่นเดียวกับข้อ 2.1 (หน้า 62) ผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 17 พบว่าเกษตรกรมีเจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดาตามข้อคำถาม 14 ข้อดังต่อไปนี้

เกษตรกรร้อยละ 57.2 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 22.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.96) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าสารสกัดสะเดามีความจำเป็นในการปลูกพืชผักผลไม้ (คำถามข้อ 1 ตาราง 17) เนื่องจากสารสกัดสะเดาเป็นสารสกัดจากธรรมชาติ และไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และตัวเกษตรกร รวมถึงผู้บริโภค ซึ่งหากเกษตรกรสามารถใช้สารสกัดสะเดาก็จะเกิดผลดีต่อทั้งตนเองและสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรร้อยละ 46.7 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 29.9 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 4.02) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าสารสกัดสะเดาสามารถป้องกันศัตรูพืชโดยการเป็นทั้งสารฆ่าและไล่แมลง (คำถามข้อ 2 ตาราง 17) สารสกัดสะเดาเป็นสารผสมระหว่าง azadirachtin triterpenoids และ melantriol สารเหล่านี้ทำหน้าที่ร่วมกันในการแสดงคุณสมบัติ สาร azadirachtin เป็นสารที่มีคุณสมบัติในการฆ่าแมลง โดยสารชนิดนี้เมื่อผ่านเข้าสู่ลำตัวแมลงจะเข้ายับยั้งการทำงานของ monooxygenase enzymes ซึ่งสารนี้เป็นสารที่แมลงสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำให้สารแปลกปลอมที่เข้าสู่ลำตัวแมลงหมดพิษและง่ายต่อการขับถ่าย โดยการทำให้สารแปลกปลอมละลายน้ำได้ง่าย เมื่อ monooxygenase enzyme ถูกยับยั้งแมลงก็จะอ่อนแอลง การย่อยอาหารบกพร่อง สิ่งแปลกปลอมต่างๆ ที่เข้าสู่ลำตัวของแมลงจะเป็นพิษต่อแมลง ผลดังกล่าวไปทำงานเสริมกับ triterpenoides และ melantriol ครอบคลุมการทำงานของระบบย่อยอาหารในแมลง แมลงจะหลีกเลี่ยงการสัมผัส ซึ่งผลของการหยุดทำงานของ enzyme ดังกล่าว และการหยุดชะงักการสัมผัสอาหารของแมลง ทำให้แมลงไม่สามารถสร้างสารจำพวก chitinase ซึ่งจำเป็นในการสร้างสารที่ช่วยในการลอกคราบเพื่อการเจริญเติบโต สารสกัดจากสะเดานอกจากมีผลในการฆ่าแมลง ไล่แมลงแล้ว ยังมีผลในการยับยั้งการเจริญเติบโตของแมลง ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวของสารสะเดายังไม่พบจากสารฆ่าแมลงประเภทสังเคราะห์ และเป็นสารที่แมลงสร้างความต้านทานได้ยากที่สุด นอกจากนี้สารสกัดสะเดายังมีคุณสมบัติเป็นสารไล่แมลง (repellent) ซึ่งจะใช้ได้ผลดีกับแมลงปากดูด

เกษตรกรร้อยละ 47.0 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 22.2 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.78) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าการหยุดใช้สารสกัดสะเดาจะทำให้ศัตรูพืชดื้อยา (คำถามข้อ 3 ตาราง 17) สารสกัดสะเดาสามารถแก้ปัญหาแมลงที่สร้างความต้านทานต่อสารฆ่าแมลงสังเคราะห์ และยังชะลอหรือลดความรุนแรงของการต้านทานต่อสารฆ่าแมลงสังเคราะห์

จากการทดลองสารสกัดสะเดาในแปลงเกษตรกรที่เกิดแมลงคือยาคอตสารฆ่าแมลงสังเคราะห์ ปรากฏว่าสารสกัดสะเดาสามารถป้องกันและกำจัดแมลงดังกล่าวได้

เกษตรกรร้อยละ 37.1 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 30.5 ไม่แน่ใจ และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.49) เกษตรกรไม่เห็นด้วย ว่าสารสกัดสะเดาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถควบคุมแมลงศัตรูพืชได้ (คำถามข้อ 4 ตาราง 17) สารสกัดสะเดามีคุณสมบัติต่าง ๆ คือ ยับยั้งการเจริญเติบโตของไข่ หนอน ดักแด้ ทำให้หนอนหรือตัวอ่อนไม่ลอกคราบ เป็นสารไล่หนอนและตัวเต็มวัย ยับยั้งการกินอาหาร ทำให้ผลผลิตใช้น้อยลง รบกวนการผสมพันธุ์ การสืบพันธุ์ และทำให้หนอนไม่กินอาหาร เนื่องจากคุณสมบัติหลายอย่างดังกล่าวสารสกัดสะเดาเพียงอย่างเดียวก็สามารถควบคุมศัตรูพืชได้อย่างกว้างขวาง

เกษตรกรร้อยละ 47.6 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 29.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.92) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าเมื่อใช้สารสกัดสะเดาแมลงศัตรูพืชมีจำนวนลดลง (คำถามข้อ 5 ตาราง 17) การใช้สารสกัดสะเดาจะเป็นการสร้างสมดุลธรรมชาติระหว่างแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติ มีผลทำให้โอกาสที่แมลงศัตรูพืชจะระบาดรุนแรงเกิดขึ้นได้น้อยลง

เกษตรกรร้อยละ 54.8 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 26.9 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.92) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าสารสกัดสะเดาสามารถป้องกันกำจัดหนอนใยผัก หนอนผีเสื้อ และเพลี้ยได้เป็นอย่างดี (คำถามข้อ 6 ตาราง 17) สารสกัดสะเดามีประสิทธิภาพในการกำจัดแมลงศัตรูพืชต่างกัน แมลงที่สารสกัดสะเดาใช้ได้ดี เช่น หนอนกระทู้หอม หนอนใยผัก หนอนชอนใบ เพลี้ยอ่อน แมลงที่สารสกัดสะเดาใช้ได้ผลปานกลางคือ หนอนเจาะสมอฝ้าย หนอนเจาะดอกกล้วยไม้ หนอนเจาะมะเขือ แมลงหั่วขาว ส่วนแมลงที่สารสกัดสะเดาใช้ได้ผลน้อยคือ ดั๋งปีกแข็ง หมัดกระโดด มวนแดง ไโรสนิม ฯลฯ

เกษตรกรร้อยละ 41.0 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 24.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.74) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าสารสกัดสะเดาใช้สะดวกสามารถป้องกันศัตรูพืชได้ (คำถามข้อ 7 ตาราง 17) จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสารสกัดสะเดาเป็นสารที่สกัดจากธรรมชาติ โดยการแช่น้ำทิ้งไว้ 1 คืน ก็สามารถนำมาฉีดพ่นได้ และคุณสมบัติต่างๆ ของสารสกัดสะเดาก็สามารถควบคุมศัตรูพืชได้เป็นอย่างดี

เกษตรกรร้อยละ 61.1 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 22.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 4.04) เกษตรกรเห็นด้วยว่าจะใช้สารสกัดสะเดาต่อไป (คำถามข้อ 8 ตาราง 17) เนื่องจากคุณสมบัติดังกล่าวของสารสกัดสะเดา การใช้สารสกัดสะเดาติดต่อกันจะลดการดื้อยาของแมลงศัตรูพืช และไม่เกิดอันตรายต่อตัวเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรร้อยละ 48.5 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 22.8 ไม่แน่ใจ และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.39) เกษตรกรเห็นด้วยว่าสารสกัดสะเดาออกฤทธิ์กำจัดแมลงได้ดีกว่าสารเคมี (คำถามข้อ 9 ตาราง 17) การใช้สารสกัดสะเดาจะเป็นการสร้างสมดุลธรรมชาติระหว่างแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติ มีผลทำให้โอกาสที่แมลงศัตรูพืชจะระบาดรุนแรงเกิดขึ้นได้น้อยลง ทำให้การฉีดพ่นสารสกัดสะเดาเว้นระยะได้นานขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการพ่นสารฆ่าแมลงสังเคราะห์ ยิ่งใช้มากยิ่งต้องเพิ่มความเข้มข้นและความถี่ในการพ่นมากกว่าเดิม และการใช้สารสกัดสะเดายังป้องกันการเกิดปริมาณแมลงที่เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม เนื่องจากภายหลังการใช้สารสกัดสะเดาแล้ว แมลงศัตรูธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น จึงสามารถควบคุมแมลงศัตรูพืชได้

เกษตรกรร้อยละ 38.0 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 23.1 ไม่เห็นด้วย และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.15) เกษตรกรไม่แน่ใจว่าสารสกัดสะเดาออกฤทธิ์กำจัดแมลงเร็วกว่าสารเคมี (คำถามข้อ 10 ตาราง 17) สารสกัดสะเดาเป็นสารธรรมชาติจึงออกฤทธิ์ได้ไม่รวดเร็วเท่าใช้สารฆ่าแมลงสังเคราะห์ แต่การใช้สารสกัดสะเดาจะมีผลทำให้โอกาสที่แมลงศัตรูพืชจะระบาดรุนแรงเกิดขึ้นได้น้อยลง

เกษตรกรร้อยละ 44.6 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.3 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.60) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าสารสกัดสะเดาเป็นพิษกับพืชบางชนิด ทำให้มีใบสีม่วง จุดไหม้ เหี่ยว (คำถามข้อ 11 ตาราง 17) สารสกัดจากสะเดาโดยใช้น้ำหรือแอลกอฮอล์ เมื่อนำไปฉีดพ่นพืชผักบางชนิดจะทำให้ใบมีสีม่วง จุดไหม้ ใบเหี่ยวเฉย การเติบโตแคระแกรน จึงต้องมีการศึกษาและทดลองใช้ให้แน่ชัดก่อน แต่อาการดังกล่าวเกิดกับพืชผักบางชนิดเท่านั้น

เกษตรกรร้อยละ 41.6 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 20.1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.54) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าเมื่อฉีดพ่นสารสกัดสะเดาใช้เวลา 2-3 วันจึงเห็นผล (คำถามข้อ 12 ตาราง 17) เนื่องจากสารสกัดสะเดาเป็นสารธรรมชาติไม่ออกฤทธิ์ในการกำจัดปริมาณแมลงได้ในเวลาอันสั้นเหมือนสารฆ่าแมลงสังเคราะห์ จึงควรฉีดพ่นสารสกัดสะเดาก่อนที่แมลงจะระบาดรุนแรง

เกษตรกรร้อยละ 47.0 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 23.7 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.75) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าประสิทธิภาพของสารสกัดสะเดาที่มีต่อแมลงศัตรูพืชแต่ละชนิดจะแตกต่างกันและไม่ครอบคลุมกว้างขวาง (คำถามข้อ 13 ตาราง 17) ต้องใช้วิธีการอื่นร่วมด้วย สารสกัดสะเดามีประสิทธิภาพในการควบคุมแมลงศัตรูพืชแตกต่างกัน แมลงที่สารสกัดสะเดาใช้ได้ดี เช่น หนอนกระทู้หอม หนอนใยผัก หนอนชอนใบ เพลี้ยอ่อน ดังนั้นในการป้องกันแมลงดังกล่าวสามารถใช้สารสกัดสะเดาเพียงอย่างเดียวก็ควบคุมปริมาณแมลงได้ แมลงที่

สารสกัดสะเดาใช้ได้ผลปานกลางคือ หนอนเจาะสมอฝ้าย หนอนเจาะดอกกล้วยไม้ หนอนเจาะมะเขือ แมลงหวี่ขาว การใช้สารสกัดสะเดาจะได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณแมลง ส่วนแมลงที่สารสกัดสะเดาใช้ได้ผลน้อยคือ ตัวงักแข็ง หมัดกระโดด มวนแดง ไโรสนิม ฯลฯ ซึ่งอาจใช้วิธีการอื่นในการควบคุม เช่น การเกษตรกรรม วิธีกลและกายภาพ

เกษตรกรร้อยละ 37.7 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 29.9 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.76) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าสารสกัดสะเดาไม่สามารถทดแทนสารเคมีได้ (คำถามข้อ 14 ตาราง 17) เนื่องจากสารสกัดสะเดาออกฤทธิ์ในการป้องกันแมลงได้หลายชนิด แก้ปัญหาแมลงที่สร้างความต้านทานสารฆ่าแมลงสังเคราะห์ สร้างสมดุลธรรมชาติระหว่างศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ แก้ปัญหาสารพิษตกค้างในพืช สัตว์ สิ่งแวดล้อม และผลผลิตยังขายได้ราคาสูงอีกด้วย ดังนั้นสารสกัดสะเดาจึงสามารถใช้ทดแทนสารฆ่าแมลงสังเคราะห์ได้เป็นอย่างดี

เมื่อประมวลผลเป็นคะแนนรวม เจตคติของเกษตรกรทั้งหมดดังตาราง 17 พบว่าเกษตรกรร้อยละ 61.72 มีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชด้านประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดา แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยอมรับในประสิทธิภาพของสารสกัดสะเดาในการควบคุมศัตรูพืชซึ่งเมื่อเกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อประสิทธิภาพการใช้ ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกที่ดี ส่งผลให้เกษตรกรอยากจะใช้ แต่ในทางตรงกันข้ามเกษตรกรที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดา อาจจะไม่ใช้สารสกัดสะเดาหรือใช้แต่ไม่ใส่ใจเท่าที่ควรจะเป็น

ตาราง 17 เจตคติของเกษตรกรด้านประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดา

ข้อความถาม	ร้อยละของเกษตรกร					Mean	SD
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
1. สารสกัดสะเดามีความจำเป็นในการปลูกพืชผักผลไม้ ของท่าน	22.5	57.2	14.4	5.9	0	3.96	0.78
2. สารสกัดสะเดาสามารถป้องกันศัตรูพืชโดยการเป็นทั้ง สารฆ่าและไล่แมลง	29.9	46.7	18.6	4.8	0	4.02	0.82
3. การหยุดใช้สารสกัดสะเดาจะทำให้ศัตรูพืชตัวยาว	0.5	12.0	18.3	47.0	22.2	3.78	0.94
4. สารสกัดสะเดาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถควบคุม แมลงศัตรูพืชได้*	0	17.7	30.5	37.1	14.7	3.49	0.95
5. เมื่อใช้สารสกัดสะเดาแมลงศัตรูพืชมีจำนวนลดลง	29.2	47.6	15.0	10.2	0	3.92	0.91
6. สารสกัดสะเดาสามารถป้องกันกำจัดหนอนใยผัก หนอนผีเสื้อ และเพลี้ยได้เป็นอย่างดี	26.9	54.8	6.3	7.5	4.5	3.92	1.02
7. สารสกัดสะเดาใช้สะดวกสามารถป้องกันศัตรูพืชได้	24.5	41.0	18.0	16.5	0	3.74	1.01
8. ท่านคิดว่าจะใช้สารสกัดสะเดาต่อไป	22.5	61.1	15.0	1.4	0	4.04	0.66
9. สารสกัดสะเดาออกฤทธิ์กำจัดแมลงได้ดีกว่าสารเคมี	7.5	48.5	22.8	18.3	2.9	3.39	0.97
10. สารสกัดสะเดาออกฤทธิ์กำจัดแมลงเร็วกว่าสารเคมี	10.5	38.0	18.0	23.1	10.4	3.15	1.20
11. สารสกัดสะเดาเป็นพิษกับพืชบางชนิด ทำให้มีใบสีม่วง จุดไหม้ เหี่ยว*	8.9	9.6	15.6	44.6	21.3	3.60	1.18
12. เมื่อฉีดพ่นสารสกัดสะเดาใช้เวลา 2-3 วันจึงเห็นผล*	5.9	15.9	16.5	41.6	20.1	3.54	1.15
13. ประสิทธิภาพของสารสกัดสะเดาที่มีต่อแมลงศัตรูพืชแต่ ละชนิดจะแตกต่างกันและไม่ครอบคลุมกว้างขวาง ต้องใช้วิธีการอื่นร่วมด้วย*	2.9	12.9	13.5	47.0	23.7	3.75	1.05
14. สารสกัดสะเดาไม่สามารถทดแทนสารเคมีได้*	4.5	12.6	15.3	37.7	29.9	3.76	1.14

หมายเหตุ * คำถามที่เป็นปฏิเสธ

เปอร์เซ็นต์เกษตรกรที่มีระดับทัศนคติดีและไม่ดีต่อการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา

ระดับเจตคติที่ดี = ค่าคะแนนตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป

ระดับเจตคติที่ไม่ดี = ค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ระดับเจตคติที่ดี (ค่าคะแนนที่ 52.06-70) = 61.72%

ระดับเจตคติที่ไม่ดี (ค่าคะแนนที่ 14-52.05) = 38.28%

2.4 เจตคติด้านต้นทุนการผลิต

จากการวัดระดับเจตคติของเกษตรกรในด้านต้นทุนการผลิตโดยแบ่งค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ เช่นเดียวกับข้อ 2.1 (หน้า 62) ผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 18 พบว่า เกษตรกรมีเจตคติด้านต้นทุนการผลิตตามข้อคำถาม 6 ข้อดังต่อไปนี้

เกษตรกรร้อยละ 59.6 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.96) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าเมื่อใช้สารสกัดสะเดาที่ตัวเองทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง (คำถามข้อ 1 ตาราง 18) สะเดาสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น หากนำสะเดามาสกัดเป็นสารฆ่าแมลงใช้เอง จะทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารฆ่าแมลงสังเคราะห์ลง เป็นการลดต้นทุนการผลิต

เกษตรกรร้อยละ 47.0 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.64) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าสารสกัดสะเดากับสารเคมีฆ่าแมลงมีราคาพอๆ กันหากซื้อผลิตภัณฑ์สะเดาสสำเร็จรูปมาใช้ (คำถามข้อ 2 ตาราง 18) อาจเสียค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกับสารฆ่าแมลงสังเคราะห์ในระยะแรก แต่ภายหลังการใช้ประมาณ 6 เดือน ค่าใช้จ่ายจะต่ำกว่าการใช้สารฆ่าแมลงสังเคราะห์ เพราะความถี่ในการพ่นจะค่อยๆ ห่างขึ้น

เกษตรกรร้อยละ 53.0 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.0 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.78) เกษตรกรเห็นด้วยว่ารายได้ในแต่ละครั้งของการปลูกพืชผักผลไม้โดยใช้สารสกัดสะเดาสูงกว่าใช้สารเคมีฆ่าแมลง (คำถามข้อ 3 ตาราง 18) เมื่อใช้สารสกัดสะเดา ค่าใช้จ่ายในส่วนของ การซื้อสารฆ่าแมลงสังเคราะห์จะลดลง จะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงซึ่งรายได้ในการผลิตก็จะสูงขึ้น

เกษตรกรร้อยละ 48.7 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 22.6 ไม่แน่ใจ และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.40) เกษตรกรเห็นด้วยว่าภายหลังจากใช้ผลิตภัณฑ์สะเดาสสำเร็จรูปประมาณ 6 เดือน ค่าใช้จ่ายจะต่ำกว่าการใช้สารเคมีฆ่าแมลงเพราะความถี่ในการพ่นจะค่อยๆ ห่างขึ้น (คำถามข้อ 4 ตาราง 18) เนื่องจากเมื่อใช้สารสกัดสะเดาจะทำให้แมลงศัตรูธรรมชาติเพิ่มจำนวนขึ้น ซึ่งจะเป็นการรักษาสมดุลธรรมชาติ การระบาดของแมลงศัตรูพืชก็จะลดลง ความถี่ในการพ่นสารสกัดสะเดาก็จะลดลง

เกษตรกรร้อยละ 54.8 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 26.9 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.92) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าราคาของสารสกัดสะเดาที่ผลิตเป็นการค้าค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับสารฆ่าแมลงชนิดเก่าๆ ที่ผลิตขายมานานแล้ว แต่จะถูกกว่าสารฆ่าแมลงชนิดใหม่ๆ (คำถามข้อ 5 ตาราง 18) แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังเห็นว่าสารสกัดสะเดามีราคาถูกกว่าสารเคมีกำจัดแมลงชนิดใหม่ๆ

เกษตรกรร้อยละ 46.4 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 26.6 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.92) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าหากจะให้ได้ผลดีต้องใช้สารสกัดสะเดาผสมกับสารเคมีซึ่งไม่ทำให้เกิดความสิ้นเปลือง (คำถามข้อ 6 ตาราง 18) สารสกัดสะเดามีฤทธิ์ในการควบคุมศัตรูพืชโดยเป็นทั้งสารฆ่า สารไล่ ยับยั้งการกินอาหาร และยังเป็นการรักษาสมดุลธรรมชาติระหว่างแมลงศัตรูพืช และแมลงศัตรูธรรมชาติ ดังนั้นการใช้สารสกัดสะเดาเพียงอย่างเดียวก็สามารถควบคุมแมลงศัตรูพืชได้เป็นอย่างดี

เมื่อประมวลผลคะแนนรวมเจตคติของเกษตรกรทั้งหมด ดังตาราง 18 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 83.14 มีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชด้านต้นทุนการผลิต แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความเข้าใจดีว่าเมื่อใช้สารสกัดสะเดาทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ ซึ่งเมื่อเกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกที่ดี ส่งผลให้อยากจะใช้สารสกัดสะเดา จะเป็นผลดีในการดำเนินการส่งเสริมการใช้สารสกัดสะเดาในการควบคุมศัตรูพืช แต่ในทางตรงกันข้ามเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อต้นทุนการผลิตอาจจะไม่ใช้สารสกัดสะเดาหรือ ใช้แต่ไม่ใส่ใจเท่าที่ควรจะเป็น

ตาราง 18 เจตคติของเกษตรกรด้านต้นทุนการผลิตจากการใช้สารสกัดสะเดา

ข้อคำถาม	ร้อยละของเกษตรกร					Mean	SD
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
1. เมื่อใช้สารสกัดสะเดาที่ตัวเองทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง	21.2	59.6	15.2	3.2	0.8	3.96	0.76
2. สารสกัดสะเดากับสารเคมีฆ่าแมลงมีราคาพอๆ กัน*	7.7	9.3	15.0	47.0	21.0	3.64	1.14
3. รายได้ในแต่ละครั้งของการปลูกพืชผักผลไม้โดยใช้สารสกัดสะเดาสูงกว่าใช้สารเคมีฆ่าแมลง	21.0	53.0	10.8	13.2	2.0	3.78	0.99
4. ภายหลังจากใช้ผลิตภัณฑ์สะเดาสำเร็จรูปประมาณ 6 เดือน ค่าใช้จ่ายจะต่ำกว่าการใช้สารเคมีฆ่าแมลงเพราะความถี่ในการพ่นจะค่อยๆ ห่างขึ้น	7.7	48.7	22.6	18.0	3.0	3.40	0.96
5. ราคาของสารสกัดสะเดาที่ผลิตเป็นการค้าค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับสารฆ่าแมลงชนิดเก่าๆ ที่ผลิตขายมานานแล้ว แต่จะถูกว่าสารฆ่าแมลงชนิดใหม่ๆ	26.9	54.8	6.3	7.5	4.5	3.92	1.02
6. หากจะให้ได้ผลดีต้องใช้สารสกัดสะเดาผสมกับสารเคมีซึ่งไม่ทำให้เกิดความสิ้นเปลือง*	0.6	6.9	19.5	46.4	26.6	3.92	0.89

หมายเหตุ * คำถามที่เป็นปฏิเสธ

เปอร์เซ็นต์เกษตรกรที่มีระดับทัศนคติดีและไม่ดีต่อการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา

ระดับเจตคติที่ดี = ค่าคะแนนตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป

ระดับเจตคติที่ไม่ดี = ค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ระดับเจตคติที่ดี (ค่าคะแนนที่ 22.62-30) = 83.14%

ระดับเจตคติที่ไม่ดี (ค่าคะแนนที่ 6-22.61) = 16.86%

2.5 เจตคติด้านผลผลิต

จากการวัดเจตคติของเกษตรกรในด้านผลผลิตโดยแบ่งค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ เช่นเดียวกับข้อ 2.1 (หน้า 62) ผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 19 พบว่าเกษตรกรมีเจตคติด้านผลผลิตตามข้อคำถาม 6 ข้อดังต่อไปนี้

เกษตรกรร้อยละ 43.4 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 34.7 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 4.03) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าผู้บริโภคห่วงใยในสุขภาพของตนเองจึงหันมานิยมบริโภคพืชผักปลอดสารพิษกันมากขึ้น (คำถามข้อ 1 ตาราง 19) ปัจจุบันผู้บริโภคได้ตระหนักถึงความปลอดภัยในสุขภาพของตนเองและครอบครัวกันมากขึ้น จึงหันมานิยมบริโภคผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชผักปลอดสารพิษ

เกษตรกรร้อยละ 48.8 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 18.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.59) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าพืชผักผลไม้ที่ใช้สารสกัดสะเดามีลำต้นและใบไม่สวยเท่าใช้สารเคมี (คำถามข้อ 2 ตาราง 19) สารสกัดสะเดาหากมีการฉีดพ่นก่อนที่แมลงจะระบาดหนัก พืชผักก็จะไม่ถูกทำลาย ทำให้พืชผักมีลำต้น ใบ ผลอวบ สวยงาม นำรับประทาน

เกษตรกรร้อยละ 49.4 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 25.1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.89) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าหากนำผักผลไม้ที่ใช้สารสกัดสะเดาไปขายในซูเปอร์มาเก็ตในรูปแบบผักปลอดสารพิษจะได้ราคาสูง (คำถามข้อ 3 ตาราง 19) เนื่องจากการห่วงใยในสุขภาพของตนเองของผู้บริโภค จึงนิยมรับประทานพืชผักปลอดสารพิษ ดังนั้นเมื่อนำพืชผักผลไม้ที่ผลิตได้จากการใช้สารธรรมชาติไปขายในซูเปอร์มาเก็ตซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคระดับกลาง ซึ่งมีกำลังซื้อค่อนข้างสูงพอสมควร ราคาที่ได้จึงสูงกว่าพืชผักผลไม้ที่ใช้สารฆ่าแมลงสังเคราะห์

เกษตรกรร้อยละ 46.4 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 25.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.79) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าผักผลไม้ที่ได้จากการใช้สารสกัดสะเดา ขายได้ราคาต่อหน่วยพอๆ กับใช้สารเคมีฆ่าแมลง (คำถามข้อ 4 ตาราง 19) เนื่องจากเหตุผลดังกล่าวหากนำพืชผักผลไม้ไปขายในรูปแบบพืชผักปลอดสารพิษ ย่อมจะได้ราคาสูงกว่าใช้สารฆ่าแมลง

เกษตรกรร้อยละ 49.4 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 24.6 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.82) เกษตรกรไม่เห็นด้วยว่าผักผลไม้ที่ขายในรูปแบบผักปลอดสารพิษมักจะขายไม่ดีเนื่องจากราคาสูงกว่าผักผลไม้ปกติ (คำถามข้อ 5 ตาราง 19) พืชผักที่ขายในซูเปอร์มาเก็ต ส่วนใหญ่ผู้บริโภคจะเป็นชนชั้นกลางในสังคม ซึ่งมีกำลังซื้อค่อนข้างสูง และห่วงใยในสุขภาพของตนเองและครอบครัว

เกษตรกรร้อยละ 51.5 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 27.2 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.99) เกษตรกรเห็นด้วยว่าตนเองห่วงใยในความปลอดภัยของผู้ที่บริโภคผักผลไม้ของตน (คำถามข้อ 6 ตาราง 19) เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการรณรงค์ให้ตระหนักถึงความปลอดภัยจากการบริโภคพืชผักปลอดสารพิษกันมากขึ้น ตัวเกษตรกรเองก็ได้หันมาสนใจและให้ความสำคัญต่อการผลิตพืชผักที่ปลอดภัยจากสารพิษเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค

เมื่อประมวลผลเป็นคะแนนรวมเจตคติของเกษตรกรทั้งหมดดังตาราง 19 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 82.74 มีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชด้านผลผลิต ซึ่งเมื่อเกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อผลผลิต คิดว่าผลผลิตจะขายได้ดี ได้ราคาสูง ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกที่ดี ส่งผลให้อยากจะใช้สารสกัดสะเดา จะทำให้การส่งเสริมการใช้สารสกัดสะเดาได้ผลดียิ่งขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผลผลิต อาจจะไม่ใช้สารสกัดสะเดาหรือใช้แต่ไม่ใส่ใจเท่าที่ควรจะเป็น

ตาราง 19 เจตคติของเกษตรกรด้านผลผลิต

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกร					Mean	SD
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
1. ผู้บริโภคห่วงใยในสุขภาพของตนเองจึงหันมานิยมบริโภคพืชผักปลอดสารพิษกันมากขึ้น	34.7	43.4	12.0	9.9	-	4.03	0.93
2. พืชผักผลไม้ที่ใช้สารสกัดสะเดามีลำต้นและใบไม่สวยเท่าใช้สารเคมี*	7.5	11.1	14.7	48.8	18.0	3.59	1.13
3. หากนำผักผลไม้ที่ใช้สารสกัดสะเดาไปขายในซูเปอร์มาเก็ตในรูปแบบผักปลอดสารพิษจะได้ราคาสูง	25.1	49.4	15.0	10.5	-	3.89	0.90
4. ผักผลไม้ที่ได้จากการใช้สารสกัดสะเดา ขายได้ราคาต่อหน่วยพอๆกับใช้สารเคมีฆ่าแมลง*	3.0	12.0	13.2	46.4	25.4	3.79	1.05
5. ผักผลไม้ที่ขายในรูปแบบผักปลอดสารพิษมักจะขายไม่ดีเนื่องจากราคาสูงกว่าผักผลไม้ปกติ*	2.1	12.3	11.7	49.4	24.6	3.82	1.01
6. ท่านห่วงใยในความปลอดภัยของผู้ที่บริโภคผักผลไม้ของท่าน	27.2	51.5	14.7	6.6	-	3.99	0.83

หมายเหตุ *คำถามที่เป็นปฏิเสธ

เปอร์เซ็นต์เกษตรกรที่มีระดับทัศนคติดีและไม่ดีต่อการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา

ระดับเจตคติที่ดี	= ค่าคะแนนตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป
ระดับเจตคติที่ไม่ดี	= ค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
ระดับเจตคติที่ดี (ค่าคะแนนที่ 23.11-30)	= 82.74%
ระดับเจตคติที่ไม่ดี (ค่าคะแนนที่ 6-23.10)	= 17.26%

2.6 เจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม

จากการวัดระดับเจตคติของเกษตรกรในด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ เช่นเดียวกับข้อ 2.1 (หน้า 62) ผลการศึกษาดังแสดงในตาราง 20 พบว่าเกษตรกรมีเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมตามข้อคำถาม 11 ข้อ ดังต่อไปนี้

เกษตรกรร้อยละ 48.5 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 23.7 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.82) เกษตรกรไม่เห็นด้วย ว่าเมื่อใช้สารสกัดสะเดา ผักผลไม้มีอาการผิดปกติให้เห็น เช่น ใบมีสีม่วง ใบไหม้ ใบหงิก (คำถามข้อ 1 ตาราง 20) สารสกัดสะเดาโดยน้ำหรือแอลกอฮอล์เมื่อนำไปฉีดพ่นบนพืชผักบางชนิดจะทำให้ใบมีสีม่วง จุดไหม้ ใบเหี่ยวเฉย จึงควรศึกษาและทดสอบให้แน่ชัดเสียก่อน

เกษตรกรร้อยละ 60.5 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 22.5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.97) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าเมื่อฉีดพ่นสารสกัดสะเดาจะไม่ทำให้เกิดอาการเวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน แน่นหน้าอก ผื่นคัน (คำถามข้อ 2 ตาราง 20) เนื่องจากสารสกัดสะเดาเป็นสารสกัดจากธรรมชาติ จึงมีพิษต่ำ และยังไม่มียางานว่าเกิดพิษอันตรายต่อเกษตรกรหรือผู้บริโภค จากการทดลองโดยใช้ผลิตภัณฑ์จากสะเดา (MARCOSAN-O) ต่อหนูทดลองในเยอรมัน โดยใช้อัตราความเข้มข้นถึง 5,000 มิลลิกรัม/กิโลกรัมของน้ำหนักหนูทดลอง ไม่พบอาการเกิดพิษเฉียบพลันทางปาก และอาการระคายเคืองต่อผิวหนังหรือสาเหตุการกลายพันธุ์ หรือสารก่อมะเร็งแต่อย่างใด

เกษตรกรร้อยละ 55.1 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 19.5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.79) เกษตรกรไม่เห็นด้วย ว่าสารสกัดสะเดาทำให้ปลาและสัตว์น้ำเจริญเติบโตผิดปกติและตาย (คำถามข้อ 3 ตาราง 20) สารสกัดสะเดาอาจมีพิษต่อสัตว์จำพวกปู แต่มีพิษน้อยต่อปลานิล และปลาตะเพียนขาว

เกษตรกรร้อยละ 48.2 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 21.0 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.72) เกษตรกรไม่เห็นด้วย ว่าสารสกัดสะเดาทำให้สัตว์เลี้ยงเกิดอาการเจ็บป่วย (คำถามข้อ 4 ตาราง 20) สารสกัดสะเดาไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์เลือดอุ่น รวมถึงสัตว์เลี้ยง

เกษตรกรร้อยละ 54.2 ไม่เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 23.1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 3.88) เกษตรกรไม่เห็นด้วย ว่าสารสกัดสะเดาเป็นอันตรายต่อผึ้งและแมลงผสมเกสรต่างๆ (คำถามข้อ 5 ตาราง 20) สารสกัดสะเดาไม่เป็นอันตรายต่อผึ้ง และแมลงผสมเกสรศัตรูธรรมชาติ แมงมุม มดดำ ต่อ และแตน

เกษตรกรร้อยละ 41.6 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 38.3 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 4.13) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าสารสกัดสะเดาจะไม่เป็นอันตรายต่อผู้ที่บริโภคพืชผักผลไม้ของเกษตรกร (คำถามข้อ 6 ตาราง 20) เนื่องจากสารสกัดสะเดาเป็นสารที่สลายตัวเร็วในธรรมชาติ จึงไม่มีพิษตกค้างในพืชผักผลไม้ จึงไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

เกษตรกรร้อยละ 40.1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเกษตรกรร้อยละ 38.6 เห็นด้วย และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 4.13) เกษตรกรเห็นด้วยว่าเมื่อใช้สารสกัดสะเดาแล้วไม่มีพิษตกค้างต่อสิ่งแวดล้อม (คำถามข้อ 7 ตาราง 20) เนื่องจากสารสกัดสะเดาเป็นสารธรรมชาติและสลายตัวเร็ว จึงไม่มีพิษตกค้างต่อสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรร้อยละ 46.7 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 35.3 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 4.11) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าผักผลไม้ที่ฉีดพ่นสารสกัดสะเดาเพียงไม่ถึงสัปดาห์สารก็สลายตัวหมด (คำถามข้อ 8 ตาราง 20) สารสกัดสะเดาจะสลายตัวเร็วเมื่อโดนแสงแดดจะทำให้สารสกัดสะเดาสลายจากต้นพืชภายใน 1 สัปดาห์

เกษตรกรร้อยละ 40.1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเกษตรกรร้อยละ 37.4 เห็นด้วย และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 4.07) เกษตรกรเห็นด้วย ว่าใช้สารสกัดสะเดาเป็นการแก้ปัญหาสารพิษตกค้างในผลผลิต (คำถามข้อ 9 ตาราง 20) สารสกัดสะเดาเป็นสารที่สลายตัวไวจึงไม่เกิดพิษตกค้างในผลผลิตและไม่มีพิษสะสม

เกษตรกรร้อยละ 39.5 เห็นด้วย และเกษตรกรร้อยละ 36.8 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 4.04) เกษตรกรเห็นด้วยว่าสารสกัดสะเดาสลายตัวเร็วในธรรมชาติ (คำถามข้อ 10 ตาราง 20) สารสกัดสะเดาสลายตัวภายใน 1 สัปดาห์ ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวทำให้ต้องฉีดพ่นทุกๆ 5-7 วัน แต่สารสกัดสะเดาจะไม่มีพิษตกค้างในผลผลิต ไม่เป็นอันตรายต่อตัวเกษตรกร ผู้บริโภค สัตว์เลี้ยง สัตว์น้ำ และสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรร้อยละ 40.1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเกษตรกรร้อยละ 38.6 เห็นด้วย และโดยเฉลี่ย (จากค่า mean = 4.13) เกษตรกรเห็นด้วยว่าสารสกัดสะเดาร่างสมดุลธรรมชาติระหว่างแมลงศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ มีผลทำให้โอกาสที่แมลงศัตรูพืชระบาดรุนแรงเกิดขึ้นได้น้อยลง (คำถามข้อ 11

ตาราง 20) เนื่องจากการใช้สารสกัดสะเดาเป็นการสร้างสมดุลธรรมชาติระหว่างแมลงศัตรูพืชและแมลงศัตรูธรรมชาติมีผลทำให้โอกาสที่แมลงจะระบาดรุนแรงเกิดขึ้นได้น้อยลง

เมื่อประมวลผลเป็นคะแนนรวมเจตคติของเกษตรกรทั้งหมดดังแสดงในตาราง 20 พบว่าเกษตรกรร้อยละ 66.35 มีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม แสดงว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของตนเองและสิ่งแวดล้อมซึ่งเมื่อเกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกที่ดี ส่งผลให้อยากจะใช้สารสกัดสะเดา แต่ในทางตรงกันข้ามเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม อาจจะไม่ใช้สารสกัดสะเดาหรือใช้แต่ไม่ใส่ใจเท่าที่ควรจะเป็น

ตาราง 20 เจตคติของเกษตรกรด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกร					Mean	SD
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
1. เมื่อใช้สารสกัดสะเดาผักผลไม้มีอาการผิดปกติให้เห็น เช่น ใบมีสีม่วง ใบไหม้ ใบหงิก*	4.4	5.1	18.3	48.5	23.7	3.82	1.00
2. เมื่อฉีดพ่นสารสกัดสะเดาจะไม่ทำให้เกิดอาการเวียนศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน แน่นหน้าอก ผื่นคัน	22.5	60.5	10.2	5.7	1.1	3.97	0.81
3. สารสกัดสะเดาทำให้ปลาและสัตว์น้ำเจริญเติบโตผิดปกติและตาย*	3.5	7.8	14.1	55.1	19.5	3.79	0.96
4. สารสกัดสะเดาทำให้สัตว์เลี้ยงเกิดอาการเจ็บป่วย*	3.5	11.4	15.9	48.2	21.0	3.72	1.03
5. สารสกัดสะเดาเป็นอันตรายต่อผึ้งและแมลงผสมเกสรต่างๆ*	3.2	5.7	13.8	54.2	23.1	3.88	0.94
6. สารสกัดสะเดาจะไม่เป็นอันตรายต่อผู้ที่บริโภคพืชผักผลไม้ของท่าน	38.3	41.6	15.0	4.5	0.6	4.13	0.87
7. ใช้สารสกัดสะเดาแล้วไม่มีพิษตกค้างต่อสิ่งแวดล้อม	40.1	38.6	16.5	4.2	0.6	4.13	0.88
8. ผักผลไม้ที่ฉีดพ่นสารสกัดสะเดาเพียงไม่ถึงสัปดาห์สารก็สลายตัวหมด	35.3	46.7	12.0	6.0	-	4.11	0.84
9. ใช้สารสกัดสะเดาเป็นการแก้ปัญหาสารพิษตกค้างในผลผลิต	40.1	37.4	13.5	7.5	1.5	4.07	0.98
10. สารสกัดสะเดาสลายตัวไวในธรรมชาติ	36.8	39.5	15.0	8.1	0.6	4.04	0.95
11. สารสกัดสะเดาสร้างสมดุลธรรมชาติระหว่างแมลงศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ มีผลทำให้โอกาสที่แมลงศัตรูพืชระบาดรุนแรงเกิดขึ้นได้น้อยลง	40.1	38.6	16.5	4.2	0.6	4.13	0.88

หมายเหตุ * คำถามที่เป็นปฏิเสธ

เปอร์เซ็นต์เกษตรกรที่มีระดับทัศนคติดีและไม่ดีต่อการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา

ระดับเจตคติที่ดี = ค่าคะแนนตั้งแต่ค่าเฉลี่ยขึ้นไป

ระดับเจตคติที่ไม่ดี = ค่าคะแนนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ระดับเจตคติที่ดี (ค่าคะแนนที่ 43.79–55) = 66.35%

ระดับเจตคติที่ไม่ดี (ค่าคะแนนที่ 11-43.78) = 33.65%

3. ความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะการทำการเกษตรกับเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช (การทดสอบสมมติฐาน)

จากข้อมูลดังแสดงในตาราง 21 การหาความสัมพันธ์ของ ลักษณะทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะการทำการเกษตรกับเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช ในด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสะเดา วิธีการใช้ประสิทธิภาพ ต้นทุน ผลผลิต และความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม มีดังต่อไปนี้

เพศ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดา ($\chi^2 = 6.28^*$) และความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 9.36^{**}$) หมายความว่า เพศของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับเจตคติในการใช้สารสกัดสะเดาด้านประสิทธิภาพของสารสกัดสะเดา โดยเพศหญิงจะมีเจตคติที่ดีต่อประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดามากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพศหญิงมีความละเอียดในการติดตามผลการใช้สารสกัดสะเดามากกว่า ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของปรมาภรณ์สมานประธาน (2525 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องเจตคติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 11 ที่มีการอนุรักษัรพยาบาลธรรมชาติ พบว่าเพศเป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีทัศนคติต่อการอนุรักษัรพยาบาลธรรมชาติแตกต่างกัน โดยนักเรียนเพศหญิงจะมีเจตคติต่อการอนุรักษัรพยาบาลธรรมชาติที่ดีกว่านักเรียนเพศชาย

เพศของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับเจตคติในการใช้สารสกัดสะเดาด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยเพศหญิงจะมีเจตคติต่อความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศชายเนื่องจากเพศหญิงมีความสนใจและห่วงใยต่อสุขภาพของตนเองและสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับกับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 จากการศึกษาพบว่า เพศของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช ($\chi^2 = 0.43$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือเกษตรกรที่มีเพศต่างกันมีเจตคติต่อการใช้สารสกัดสะเดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของเดโช สุวรรณอังกูร (2544 : 62) พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการความรู้ทางการเกษตรของสมาชิกนิคมสร้างตนเองเทพา จังหวัดสงขลา

อายุ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) คือเจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้ ($r = 0.14^*$) เจตคติด้านผลผลิต ($r = -0.13^*$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($r = -0.13^*$) หมายความว่า อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติด้านประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช แสดงว่าเกษตรกรที่มีอายุมากกว่าจะมีเจตคติที่ดีกว่าเกษตรกรที่อายุน้อย อาจจะเป็นเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีอายุมากกว่าจะมีประสบการณ์ในการใช้สารสกัดสะเดาให้เกิดประสิทธิภาพมากกว่า จึงเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกษตรกรที่มีอายุมากกว่ามีเจตคติที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ยองโย สวัสดิพละ (2535 : 37) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่มีอายุมากกว่า มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานกิจกรรมส่วนบุคคลด้านสัตว์ กิจกรรมกลุ่มย่อยด้านพืช และด้านเคหกิจเกษตร การเข้าร่วมแสดงการสาธิตด้านการเกษตร และการไปทัศนศึกษามากกว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่มีอายุน้อย

อายุของเกษตรกรจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติด้านผลผลิต หมายความว่า เกษตรกรที่มีอายุน้อยจะมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาด้านผลผลิตมากกว่าเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าคนที่มีอายุน้อยเป็นคนรุ่นใหม่ที่กำลังถึงคุณภาพของผลผลิต ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของรัชนิพร ภูกร (2523 : 1-2) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ประชาชนมีอายุน้อยจะมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากกว่าประชาชนที่มีอายุมากกว่า

อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม แสดงว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่าจะมีเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่าเกษตรกรที่อายุมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อยเป็นคนรุ่นใหม่ที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่าเกษตรกรที่อายุมาก

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 2 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 จากการศึกษาพบว่า อายุของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช ($\chi^2 = 0.04$) จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าเกษตรกรที่มีอายุมากและเกษตรกรที่มีอายุน้อยมีเจตคติต่อการใช้สารสกัดสะเดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของจรรยา รังศรีรัตน์ (2538 : 90-91) พบว่าเยาวชนมุสลิมที่มีอายุน้อยและเยาวชนมุสลิมที่มีอายุมากมีความต้องการความรู้ทางการเกษตรไม่แตกต่างกัน

การศึกษา พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านการจัดเตรียม ($\chi^2 = 12.40^*$) เจตคติด้านวิธีใช้ ($\chi^2 = 37.88^{**}$) เจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้ ($\chi^2 = 20.73^{**}$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 24.31^{**}$) หมายความว่าการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา นั้นคือเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงสามารถที่จะจัดเตรียมสารสกัดสะเดาและประยุกต์ใช้กับลักษณะการปลูกพืชของตนเองได้เป็นอย่างดี ทำให้ได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพซึ่งหากสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูงในขณะที่ต้นทุนการผลิตต่ำ ก็ย่อมเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรจัดเตรียมสารสกัดสะเดาใช้เอง เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิรัตน์ สุมน (2539 : 55) พบว่าระดับการศึกษาของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ผลิตหน่อไม้ชนิดหน่อเขียวมาใช้ในการผลิต

การศึกษามีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านวิธีการใช้ของเกษตรกร เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงสามารถที่จะเรียนรู้วิธีการใช้สารสกัดสะเดาให้เกิดประสิทธิภาพได้มากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาต่ำกว่า ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของกฤษณี มหาวิรุฬห์ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องเจตคติในการดำเนินการเบื้องต้นของประธานกรรมการหมู่บ้าน ตามโครงการปිරณรงค์คุณภาพชีวิตและความจำเป็นพื้นฐานในจังหวัดชัยนาท ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความเข้าใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติที่มีต่อโครงการปිරณรงค์คุณภาพชีวิต คือ เมื่อประธานกรรมการหมู่บ้าน มีความรู้ ความเข้าใจโครงการปिरณรงค์คุณภาพชีวิตและความจำเป็นพื้นฐานระดับดีแล้ว จะทำให้เจตคติต่อโครงการดังกล่าวดีไปด้วย

การศึกษามีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช นั้นคือเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงจะมีเจตคติด้านประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดสะเดาที่ดีกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาต่ำกว่า ซึ่งอาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงจะเข้าใจการออกฤทธิ์และผลของสารสกัดสะเดาได้ดีกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาต่ำกว่า

การศึกษามีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม นั้นคือเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมดีกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาต่ำ ทั้งนี้เพราะเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงจะได้รับความรู้เรื่องความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมมากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาต่ำ

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าการศึกษามีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 3 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 จากการศึกษาพบว่าการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 13.80^{**}$) กับเจตคติของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) แสดงว่าการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกร จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงสามารถที่จะทำความเข้าใจและใช้สารสกัดสะเดาได้เป็นอย่างดี หรือสามารถประยุกต์วิทยาการต่างๆให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ในพื้นที่ของเกษตรกรเองได้ดีกว่าเกษตรกรที่ได้รับการศึกษาดำกว่า ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้และใกล้เคียงกับการศึกษาของพรพุง คงสุวรรณ (2544 : 104) พบว่าระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับนวัตกรรมการเลี้ยงปลาน้ำจืดและสอดคล้องกับการศึกษาของวิรัตน์ สุมน (2539 : 50) พบว่าระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ไปใช้ในฟาร์มได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) กับเจตคติด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา ($\chi^2 = 24.44^{**}$) เจตคติด้านวิธีใช้ ($\chi^2 = 23.40^{**}$) เจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้ ($\chi^2 = 24.30^{**}$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 34.21^*$) หมายความว่า การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา เพราะการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรทำให้เกษตรกรได้มีโอกาสได้รับความรู้และได้รับแจกสารสกัดสะเดาจากเจ้าหน้าที่จากสถาบันเกษตรกรที่ได้เข้าเป็นสมาชิก

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดาของเกษตรกร เพราะการเข้าเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรทำให้เกษตรกรได้มีการพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรและสมาชิกด้วยกันทำให้ได้รับความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดาได้ดีขึ้น

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช เนื่องจากการที่เกษตรกรเข้าร่วมเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรทำให้เกษตรกรได้มีการพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร และพบปะกับเพื่อนเกษตรกรมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม เพราะเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรจะมีเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรมีโอกาสได้พูดคุยและเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของสารสกัดสะเดา

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวม พบว่าการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชจึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 4 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 จากการศึกษาพบว่าการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรมีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 18.43^{**}$) กับเจตคติของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) แสดงว่าการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรที่ได้เข้าเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรต่างๆ จะได้รับบริการด้านต่างๆ อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการอบรม การให้ความรู้ และการจัดการสาธิต นอกจากนี้เกษตรกรได้มีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกัน จึงทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากการศึกษาพบว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชในทุกด้านและในภาพรวม สามารถสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 ได้ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 จากการศึกษาพบว่าการเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช ($\chi^2 = 0.03$) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของสมพงศ์ แป้นทอง (2544 : 98) พบว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การรับรู้ข่าวสาร พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านวิธีใช้ ($\chi^2 = 9.67^*$) เจตคติด้านผลผลิต ($\chi^2 = 11.33^*$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 41.94^{**}$) หมายความว่า การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดา การที่เกษตรกรได้รับข่าวสารต่างๆ ที่ทันสมัย ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการทำการเกษตรและการกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารสกัดสะเดา ซึ่งอาจจะโดยการไปคุยกับสารสมุนไพรรื่นๆ เช่น ข่า ตะไคร้หอม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแสงอรุณ ทองแดง (2537 : 70) พบว่าการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการใช้สารจากสะเดาในการควบคุมแมลงศัตรูพืช

การรับรู้ข่าวสารจะมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านผลผลิตของเกษตรกร เกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารบ่อยครั้งกว่าจะมีเจตคติด้านผลผลิตดีกว่าเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารน้อยครั้งกว่า เนื่องจากเกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารบ่อยครั้งกว่าจะได้รับความรู้และวิทยาการตลอดจนเทคนิคใหม่ๆในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงนำมาประยุกต์ใช้กับพืชของตนทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดี ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของสกนธ์ จันทักษ์ (2528 : 63-71) ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารของหัวหน้าครอบครัวที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล

การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเกษตรกรที่มีการรับรู้ข่าวสารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทำให้ได้รับรู้เรื่องของความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม จึงตระหนักถึงความปลอดภัยของตนเองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของทัศนาว บุญपाल (2530 : 56-57) ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวในเขตพื้นที่ ตำบลสวก อำเภอเมือง จังหวัดปาน ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการฟังวิทยุสูงจะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษามากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการรับฟังต่ำ

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าการรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 6 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 จากการศึกษาพบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสารสกัดสะเดามีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 9.27^*$) กับเจตคติของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แสดงว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสารสกัดสะเดามีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกร เนื่องจากข้อมูลข่าวสารต่างๆ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเกษตรกร เพราะเกษตรกรสามารถทราบถึงเทคโนโลยีและความรู้ต่างๆ ในด้านการควบคุมศัตรูพืช รวมถึงการใช้สารสกัดสะเดา ซึ่งเกษตรกรสามารถนำมาทดลองและประยุกต์ใช้กับการทำการเกษตรของตนเองได้ จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของ เดโช สุวรรณอังกูร (2544 : 70) พบว่าการรับรู้ข่าวสารการเกษตรจากสื่อมวลชนกับความต้องการความรู้ทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

รายได้ของครอบครัว พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านวิถีใช้ ($r = -0.21^{**}$) เจตคติด้านต้นทุนการผลิต ($r = -0.12^{**}$) หมายความว่า รายได้ของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติของเกษตรกรด้านวิถีการใช้สารสกัดสะเดา นั่นคือเกษตรกรที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำจะมีเจตคติที่ดีในการใช้สารสกัดสะเดาเพราะเตรียมได้ง่าย และต้นทุนการผลิตต่ำและได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

เกษตรกรที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำจะมีเจตคติต่อการใช้สารสกัดสะเดาในด้านต้นทุนการผลิตสูง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีรายได้น้อยจะคำนึงถึงต้นทุนการผลิตมาก โดยเฉพาะการใช้สารสกัดสะเดาจะเป็นการลดต้นทุน จึงทำให้เกษตรกรที่มีรายได้น้อยมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดา สอดคล้องกับการวิจัยของ ธนิตดา โสภากิจตร (2536 : 45) พบว่า เกษตรกรที่ยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมีระดับรายได้แตกต่างกันมีการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่ารายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับกับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาคควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 7 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 7 จากการศึกษาพบว่ารายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาคควบคุมศัตรูพืช ($p > 0.05$ และ $t=0.01$) จึงปฏิเสธสมมติฐานแสดงว่าเกษตรกรที่มีรายได้ของครอบครัวต่างกันมีเจตคติต่อการใช้สารสกัดสะเดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของพัฒนพงศ์ วรรณวิไล (2540 : 105) พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ของครัวเรือนต่ำและเกษตรกรที่มีรายได้ของครัวเรือนสูง มีความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับไพบุลย์ เบ้าเงิน (2539 : 65) พบว่ารายได้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การกู้ยืมเงิน พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านวิถีการใช้ ($r = -0.22^{**}$) เจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้ ($r = -0.18^{**}$) เจตคติด้านต้นทุนการผลิต ($r = -0.11^{*}$) เจตคติด้านผลผลิต ($r = -0.18^{**}$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($r = -0.19^{**}$) หมายความว่า การกู้ยืมเงินมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติของเกษตรกรด้านวิถีการใช้สารสกัดสะเดา นั่นคือ เกษตรกรที่มีการกู้ยืมต่ำจะมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดา เนื่องจากการได้รับแจกสารสกัดสะเดาจากทางราชการไม่ต้องลงทุนไปกู้ยืมเงินมาซื้อ ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของตรัยรัตน์ อิศรภาค (2543 : 102) ศึกษาเรื่องการยอมรับวิถีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำในการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก พบว่า การใช้

สินเชื่อเกษตรของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำในการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก

การกู้ยืมเงินมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติด้านประสิทธิภาพสารสกัดสะเดา โดยที่เกษตรกรมีการกู้ยืมมากจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อประสิทธิภาพของสารสกัดสะเดา เกษตรกรที่มีการกู้ยืมสูงกว่าจะมีเจตคติที่ไม่ดีด้านประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดามากกว่าเกษตรกรที่มีการกู้ยืมต่ำกว่า หรือไม่มีการกู้ยืม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่กู้ยืมเงินสูงนำเงินส่วนหนึ่งมาใช้ในการซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้

การกู้ยืมเงินมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติของเกษตรกรด้านต้นทุนการผลิต นั่นคือเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินต่ำ จะมีเจตคติที่ดีด้านต้นทุนการผลิตสูงกว่าเกษตรกรที่มีการกู้ยืมสูงกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่กู้ยืมเงินต่ำ ไม่ต้องลงทุนมากเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการควบคุมศัตรูพืช เพราะสารสกัดสะเดามีต้นทุนต่ำ จึงทำให้มีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต

การกู้ยืมเงินมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติของเกษตรกรด้านผลผลิต นั่นคือเกษตรกรที่มีการกู้ยืมสูงจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชด้านผลผลิต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีการกู้ยืมสูงจะนำไปซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้ จึงคิดว่าผลผลิตจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชดีกว่าการใช้สารสกัดสะเดา

การกู้ยืมเงินจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินมากจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงิน จะนำเงินไปซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น ปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ขณะที่เกษตรกรที่มีการกู้ยืมต่ำ จะใช้ปัจจัยการผลิตจากธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยคอก สารสกัดสะเดา เป็นต้น เกษตรกรมีการกู้ยืมสูงจึงมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าการกู้ยืมมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 8 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8 จากการศึกษาพบว่าการกู้ยืมเงินมีความสัมพันธ์ ($r = -0.26^{**}$) กับเจตคติของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) จึงยอมรับสมมติฐานแสดงว่าการกู้ยืมเงินมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติของเกษตรกร แต่ก้องกษิต สุวรรณวิหค (2542 : 79) พบว่าภาวะการกู้ยืมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการปรับสภาพขยายพันธุ์ข้าว

แรงงานในครัวเรือน พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านวิธีใช้ ($\chi^2 = 11.93^{**}$) เจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้ ($\chi^2 = 10.54^{**}$) และเจตคติด้านต้นทุนการผลิต ($\chi^2 = 11.00^{**}$) หมายความว่า แรงงานในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดา นั่นคือเกษตรกรที่มีการใช้แรงงานมากจะมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาด้านวิธีการใช้ เพราะว่าการใช้สารสกัดสะเดาต้องมีการฉีดพ่นบ่อยครั้งแรงงานในครัวเรือนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการทำการเกษตรของเกษตรกร ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของประดิษฐ์ คนยัง (2528 : 48) ศึกษาเรื่องการศึกษาการยอมรับการทำนาปรังของเกษตรกร พบว่าแรงงานในครัวเรือนเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรยอมรับการทำนาปรังในจังหวัดอุบลราชธานี

แรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช ครัวเรือนที่มีการใช้แรงงานมากจะมีเจตคติที่ดีต่อประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดา เนื่องจากครัวเรือนของเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมาก สามารถที่จะฉีดพ่นสารสกัดสะเดาได้บ่อยครั้งกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยกว่าทำให้การใช้สารสกัดสะเดาเกิดประสิทธิภาพที่ดี จึงทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาด้านประสิทธิภาพการใช้สารสกัดสะเดา

แรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านต้นทุนการผลิต เกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนสูงจะมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาในด้านต้นทุนการผลิตทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก ต้องคำนึงถึงต้นทุนในการผลิต จึงใช้สารสกัดสะเดาเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของตริยรัตน์ อิศรภาค (2543 : 103) ศึกษาเรื่องการยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำในการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก พบว่าจำนวนแรงงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำในการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 9 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 9 จากการศึกษาพบว่าแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 13.69^{**}$) กับเจตคติของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) แสดงว่าแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนที่มีการใช้แรงงานมากมีจำนวนแรงงานที่สามารถฉีดพ่นสารสกัดได้บ่อยครั้งจึงทำให้สารสกัดสะเดาเกิดประสิทธิภาพ และยังเป็นการลดต้นทุนการผลิตอีกด้วย จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้และใกล้เคียงกับการศึกษาของตริย

รัตน์ อิศรภาค (2543 : 103) พบว่าแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำในการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

การจำหน่ายผลผลิต พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา ($\chi^2 = 7.90^*$) เจตคติด้านวิธีใช้ ($\chi^2 = 17.14^{**}$) เจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้ ($\chi^2 = 17.83^{**}$) เจตคติด้านผลผลิต ($\chi^2 = 13.23^{**}$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 10.11^{**}$) หมายความว่า การจำหน่ายผลผลิต มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา เกษตรกรที่มีการจำหน่ายผลผลิตได้สูงจะมีเจตคติที่ดีในด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา เนื่องจากเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้มาก อาจจะเป็นเนื่องจากผลผลิตมีคุณภาพดี หรือไม่มีสารพิษตกค้าง ก็จะเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรมีการจัดเตรียมสารสกัดสะเดาไว้ใช้เอง

การจำหน่ายผลผลิตมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดา นั่นคือเกษตรกรที่มีการจำหน่ายผลผลิตโดยการแปรรูปหรือมีพ่อค้ามาซื้อที่บ้าน จะมีเจตคติด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดาที่ดีกว่าเกษตรกรที่ต้องจำหน่ายผลผลิตเอง เพราะการที่มีพ่อค้ามาซื้อที่บ้าน แสดงว่าผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดและมีคุณภาพ จึงขายได้ง่ายและทำให้เกิดแรงจูงใจในการใช้สารสกัดสะเดา

การจำหน่ายผลผลิตมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดสะเดา ควบคุมศัตรูพืช เกษตรกรที่มีการจำหน่ายผลผลิตได้ง่ายกว่า มีพ่อค้ามาซื้อที่บ้าน จะมีเจตคติด้านประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดสะเดาดีกว่าเกษตรกรที่มีการจำหน่ายผลผลิตได้ยากกว่า

การจำหน่ายผลผลิตมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านผลผลิต เกษตรกรที่มีการจำหน่ายผลผลิตได้ดี เช่น มีพ่อค้ามารับซื้อถึงที่บ้านหรือขายให้พ่อค้าคนกลาง จะมีเจตคติว่าสารสกัดสะเดาทำให้ผลผลิตดีกว่าเกษตรกรที่มีการจำหน่ายผลผลิตได้น้อย หรือต้องจำหน่ายด้วยตนเอง

การจำหน่ายผลผลิตมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม นั่นคือเกษตรกรที่มีการจำหน่ายผลผลิตได้ง่ายหรือสูงจะมีเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่าเกษตรกรที่มีการจำหน่ายผลผลิตได้ยากหรือต่ำกว่า ทั้งนี้เนื่องจากว่าเกษตรกรที่จำหน่ายผลผลิตได้ง่ายหรือราคาสูงกว่าแสดงว่าผลผลิตของเกษตรกรมีคุณภาพดี

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่า การจำหน่ายผลผลิตมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 10 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 10 จากการศึกษาพบว่าการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 17.31^{**}$) กับเจตคติของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) จึงยอมรับสมมติฐาน เนื่องจากการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรหากเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้สูง ต้นทุนในการผลิตต่ำ เกษตรกรก็ย่อมจะได้ผลกำไรตอบแทนสูงไปด้วย

พื้นที่ในการทำการเกษตร พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านวิธีใช้ ($r = 0.18^{**}$) และเจตคติด้านต้นทุนการผลิต ($r = 0.13^*$) หมายความว่า พื้นที่ในการทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติของเกษตรกรด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดา นั่นคือเกษตรกรที่มีพื้นที่ในการทำการเกษตรมากจะมีเจตคติที่ดีต่อเจตคติด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดา ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของชัชวี นฤทุม และ ทิพย์วัลย์ วิทยาพันธ์ (2532 : 178) พบว่า ชาวนาจังหวัดนครปฐมที่ถือครองที่ดินมากจะยอมรับการใช้ปุ๋ยและถูกต้องตามหลักวิชาการมากกว่าชาวนาที่ถือครองพื้นที่น้อย

พื้นที่ในการทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติของเกษตรกรด้านต้นทุนการผลิต นั่นคือเกษตรกรที่มีพื้นที่ในการทำการเกษตรมากจะมีเจตคติที่ดีต่อการใช้สารสกัดสะเดาในด้านต้นทุนการผลิต เนื่องจากเกษตรกรที่มีพื้นที่ในการทำการเกษตรมาก จะคำนึงถึงต้นทุนในการผลิต หากใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะมีราคาสูง จึงใช้สารสกัดสะเดาในการควบคุมศัตรูพืชเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภูวดล สาลีเกษตร (2536 : 32) พบว่า ขนาดของพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการผสมเทียมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโค

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าพื้นที่ในการทำการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 11 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 11 จากการศึกษาพบว่าพื้นที่ในการทำการเกษตรของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช ($\chi^2 = 0.07$) จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ในการทำการเกษตรต่างกันมีเจตคติต่อการใช้สารสกัดสะเดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของตรัยรัตน์ อิศรภาค (2543 : 102) พบว่า ขนาดพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำในการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก และนิพัทธ์ รัตนอุบล (2538 : 70) พบว่าขนาดพื้นที่ทำนาของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับวิทยาการแผนใหม่

ลักษณะการปลูกพืช พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) คือ เจตคติด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา ($\chi^2 = 24.70^{**}$) เจตคติด้านวิธีใช้ ($\chi^2 = 12.78^*$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 25.78^{**}$) หมายความว่า

ลักษณะการปลูกพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดาและวิธีการใช้ เกษตรกรที่มีการปลูกพืชร่วมกับการทำการเกษตรแบบผสมผสานมีการเลี้ยงสัตว์ร่วมด้วยจะคำนึงถึงพืชชนิดต่างๆและสัตว์ที่เลี้ยง จึงทำให้มีแรงจูงใจในการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดาใช้ในการทำการเกษตร

ลักษณะการปลูกพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรที่มีลักษณะการปลูกพืชแบบผสมผสาน และปลูกพืชหมุนเวียนจะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยกว่าเกษตรกรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว จึงมีเจตคติที่ดีด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าลักษณะการปลูกพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 12 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 12 จากการศึกษาพบว่าลักษณะการปลูกพืชมีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 9.95^{**}$) กับเจตคติของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) แสดงว่าลักษณะการปลูกพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกร เนื่องจากลักษณะการปลูกพืชที่แตกต่างกัน เช่นการปลูกพืชแบบผสมผสาน ปลูกพืชหมุนเวียน และปลูกพืชเชิงเดี่ยว จะส่งผลถึงวิธีการในการดูแลพืช การเก็บเกี่ยวผลผลิตรวมถึงการควบคุมศัตรูพืชด้วย จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความถี่ในการทำการเกษตร พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) คือ เจตคติด้านต้นทุนการผลิต ($r = -0.14^*$) หมายความว่า ความถี่ในการทำการเกษตรมีความสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติของเกษตรกรด้านต้นทุนการผลิต นั่นคือเกษตรกรสามารถปลูกพืชได้หลายครั้งและมีการใช้สารสกัดสะเดาจะมีเจตคติว่าการใช้สารสกัดสะเดามีต้นทุนการผลิตต่ำ

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าความถี่ในการทำการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 13 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 13 พบว่าความถี่ในการปลูกพืชไม่มีความสัมพันธ์ ($r = -0.08$) กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าความถี่ในการปลูกพืชไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกร

ระยะเวลาในการทำการเกษตร

จากการศึกษาพบว่าระยะเวลาในการทำการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชในทุกด้านและในภาพรวม สามารถสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 14 ได้ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 14 จากการศึกษาพบว่าระยะเวลาการทำการเกษตรของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช ($r = -0.01$) แสดงว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการทำการเกษตรต่างกันมีเจตคติต่อการใช้สารสกัดสะเดาไม่แตกต่างกัน ซึ่งใกล้เคียงกับการศึกษาของตรัยรัตน์ อิศรภาค (2543 : 102) พบว่าระยะเวลาในการปลูกกล้วยหอมทองไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำในการผลิตกล้วยหอมทอง และสิริรัตน์ บำรุงกรณ์ (2532 : 66) พบว่าจำนวนปีที่ใช้ในการทำนาไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมของชาวนา

การเก็บเกี่ยวผลผลิต พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา ($\chi^2 = 13.37^{**}$) หมายความว่า การเก็บเกี่ยวผลผลิตมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา เกษตรกรที่มีลักษณะการเก็บเกี่ยวแบบทยอยเก็บในแต่ละแปลงจะคำนึงถึงผลผลิตที่เก็บบ่อยครั้ง และการเข้าไปทำงานในแปลงบ่อย จึงคำนึงถึงความปลอดภัยของเกษตรกรและผลผลิต จึงเป็นแรงจูงใจให้มีเจตคติด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดาไว้ใช้เอง

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าการเก็บเกี่ยวผลผลิตมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 15 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 15 จากการศึกษาพบว่า การเก็บเกี่ยวผลผลิตมีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 9.80^{**}$) กับเจตคติของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าการเก็บเกี่ยวผลผลิตมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกร

การกำจัดศัตรูพืช พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านการจัดเตรียม ($\chi^2 = 12.89^*$) เจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้ ($\chi^2 = 24.53^{**}$) เจตคติด้านผลผลิต ($\chi^2 = 12.90^*$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 10.02^*$) หมายความว่า การกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา เกษตรกรที่มีการกำจัดศัตรูพืชในลักษณะที่ใช้สารธรรมชาติและไม่ใช้สารเคมีจะมีเจตคติด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดาไว้ใช้เองสูง

การกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช เกษตรกรที่มีวิธีการในการกำจัดศัตรูพืชแบบธรรมชาติจะมีเจตคติด้านประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดสะเดาดีกว่าเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านผลผลิต เกษตรกรที่มีลักษณะการกำจัดศัตรูพืชแบบธรรมชาติจะมีเจตคติที่ดีต่อผลผลิตคือผลผลิตมีคุณภาพดี

การกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรที่มีลักษณะการกำจัดศัตรูพืชโดยการให้สารธรรมชาติจะมีเจตคติที่ดีด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่าเกษตรกรที่มารกำจัดศัตรูพืชแบบใช้สารเคมี

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่ากรกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 16 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 16 จากการศึกษาพบว่ากรกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 10.15^*$) กับเจตคติของเกษตรกรทั้งชุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงยอมรับสมมติฐานแสดงว่าการกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกร

ชนิดของสะเดาที่ใช้ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านการจัดเตรียม ($\chi^2 = 12.96^{**}$) เจตคติด้านวิธีใช้ ($\chi^2 = 21.10^{**}$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 31.54^{**}$) หมายความว่า ชนิดของสะเดาที่ใช้มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดา เกษตรกรที่มีการใช้สารสกัดสะเดาต่างชนิดกันต่างกันจะมีเจตคติด้านการจัดเตรียมและการได้มาของสารสกัดสะเดาต่างกัน เนื่องจากสารสกัดสะเดาแต่ละชนิดจะมีประสิทธิภาพในการควบคุมศัตรูพืชต่างกัน ขึ้นอยู่กับสาร azadirachtin ที่มีอยู่ในสะเดา นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสะเดาที่ใช้สามารถหาได้ยากหรือง่ายเพียงใด

ชนิดของสะเดาที่ใช้มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดา เกษตรกรที่ใช้สะเดาไทย หรือสะเดาช้างจะมีเจตคติที่ดีในการใช้สารสกัดสะเดามากกว่าเกษตรกรที่ใช้สะเดาอินเดีย เนื่องจากสะเดาแต่ละชนิดจะมีความสามารถในการกำจัดศัตรูพืชต่างกัน เกษตรกรที่มีการใช้สารสกัดสะเดาต่างชนิดกันจะมีเจตคติด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดาต่างกัน เนื่องจากสารสกัดสะเดาแต่ละชนิดจะมีประสิทธิภาพในการควบคุมศัตรูพืชต่างกัน ขึ้นอยู่กับสาร azadirachtin ที่มีอยู่ในสะเดา

ชนิดของสะเดาที่ใช้มีความสัมพันธ์กับเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรที่ใช้สารสกัดสะเดาต่างกันจะมีเจตคติที่ดีด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมต่างกัน

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าชนิดของสะเดาที่ใช้มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 17 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 17 จากการศึกษาพบว่าชนิดของสะเดาที่ใช้มีความสัมพันธ์ ($\chi^2 = 7.58^*$) กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าชนิดของสะเดาที่ใช้มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกร

การเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืช พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) และมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) คือ เจตคติด้านวิธีใช้ ($\chi^2 = 8.00^*$) เจตคติด้านประสิทธิภาพการใช้ ($\chi^2 = 12.39^{**}$) เจตคติด้านต้นทุนการผลิต ($\chi^2 = 11.07^{**}$) และเจตคติด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม ($\chi^2 = 46.95^{**}$) หมายความว่า การเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดา เกษตรกรที่เคยเจ็บป่วย หรือมีการเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืชบ่อยครั้งกว่า จะมีเจตคติด้านวิธีการใช้สารสกัดสะเดาที่ดีกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเจ็บป่วย หรือเจ็บป่วยน้อยครั้งกว่า เนื่องจาก การที่เคยเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเห็นถึงผลเสียของสารเคมีจึงหันมาใช้สารสกัดสะเดาที่ทำให้ปลอดภัย

การเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของสารสะเดา โดยที่เกษตรกรที่เคยเจ็บป่วยหรือมีการเจ็บป่วยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชบ่อยครั้งกว่า จะมีเจตคติด้านประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดสะเดาที่ดีกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเจ็บป่วย หรือเจ็บป่วยน้อยครั้งกว่า เป็นเพราะว่าเกษตรกรที่เคยเจ็บป่วยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชบ่อยๆ ต้องมีการฉีดพ่นบ่อยจึงมองว่าสารเคมีมีอันตรายต่อสุขภาพมากกว่าการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช

การเจ็บป่วยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรด้านต้นทุนการผลิต เกษตรกรที่เคยเจ็บป่วยหรือมีการเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืชบ่อยครั้งกว่า จะมีเจตคติด้านต้นทุนการผลิตที่ดีกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยเจ็บป่วย หรือเจ็บป่วยน้อยครั้งกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะการที่เจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมี และการใช้สารสกัดสะเดาสามารถทำใช้เองได้จึงมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า

การเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะมีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อม โดยที่เกษตรกรมีการเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีบ่อยครั้งจะมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ สารสกัดสะเดาด้านความปลอดภัยต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมมาก

เมื่อพิจารณาคะแนนเจตคติรวมพบว่าการเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืชไม่มีความสัมพันธ์ กับกับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช จึงสรุปการทดสอบสมมติฐานข้อ 18 ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 18 จากการศึกษาพบว่า การเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช ($\chi^2 = -0.07$) จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าเกษตรกรที่เจ็บป่วยจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชต่างก็มี เจตคติต่อการใช้สารสกัดสะเดาไม่แตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐานทั้ง 18 ข้อดังแสดงในตาราง 22 และ 23

ตาราง 21 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะการทำการเกษตรกับเจตคติของเกษตรกรด้านต่างๆ

ประเภทปัจจัย	เจตคติด้านต่างๆ						
	การจัดเตรียม	วิธีการใช้	ประสิทธิภาพ	ต้นทุน	ผลผลิต	ความปลอดภัย	เจตคติรวม
ลักษณะทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร							
- เพศ(ก)	3.52	4.15	6.28*	2.36	1.89	9.36**	0.43
- อายุ	0.01	0.06	0.14*	0.01	-0.13*	-0.13*	0.04
- การศึกษา(ก)	12.40*	37.88**	20.73**	4.84	6.69	24.31**	13.80**
- การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร(ก)	24.44**	23.40**	24.30**	5.12	5.10	34.21**	18.43**
- การติดต่อ จนท.ส่งเสริม(ก)	-0.09	0.02	-0.04	-0.75	-0.02	-0.07	0.03
- การรับรู้ข่าวสาร(ก)	4.11	9.67*	9.26	4.35	11.33*	41.94**	9.27*
ลักษณะทางเศรษฐกิจ							
- รายได้ของครอบครัว	0.07	-0.21**	-0.06	-0.12*	-0.06	0.11	0.01
- การกู้ยืมเงิน	-0.04	-0.22**	-0.18**	-0.11*	-0.18**	-0.19**	-0.26**
- แรงงานในครัวเรือน(ก)	5.19	11.93**	10.54**	11.00**	1.34	2.71	13.69**
- การจำหน่ายผลผลิต(ก)	7.90*	17.14**	17.83**	1.11	13.23**	10.11**	17.31**
ลักษณะการทำการเกษตร							
- พื้นที่ในการทำการเกษตร	0.03	0.18**	-0.05	0.13*	-0.02	-0.04	-0.07
- ลักษณะการปลูกพืช(ก)	24.70**	12.78*	11.77	2.45	2.28	25.78**	9.95**
- ความถี่ในการทำการเกษตร	-0.05	-0.03	-0.11	-0.14*	-0.07	-0.08	-0.08
- ระยะเวลาการทำการเกษตร	-0.02	0.07	0.02	-0.08	-0.08	-0.05	-0.01
- การเก็บเกี่ยวผลผลิต(ก)	13.37**	4.14	9.43	4.43	1.79	6.65	9.80**
- การกำจัดศัตรูพืช(ก)	12.89*	0.63	24.52**	9.43	12.90*	10.02*	10.15*
- ชนิดของสเคดาที่ใช้(ก)	12.96**	21.10**	9.52	4.92	3.12	31.54**	7.58*
- การเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรู(ก)	1.65	8.00*	12.39**	11.07**	3.47	46.95**	2.56

หมายเหตุ (ก) เป็นค่าความสัมพันธ์ที่ทดสอบด้วยไคสแควร์สำหรับตัวแปรอื่นทดสอบด้วย correlation แบบ

Pearson Product Moment Correlation Coefficient

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.01$

ตาราง 22 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะการทำการเกษตรกับเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช

ประเภทปัจจัย	เจตคติรวม
ลักษณะทางสังคมกับการติดต่อสื่อสาร	
- เพศ(ก)	0.43
- อายุ	0.04
- การศึกษา(ก)	13.80**
- การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร(ก)	18.43**
- การติดต่อ จนท.ส่งเสริม(ก)	0.03
- การรับรู้ข่าวสาร(ก)	9.27*
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	
- รายได้ของครอบครัว	0.01
- การกู้ยืมเงิน	-0.26**
- แรงงานในครัวเรือน(ก)	13.69**
- การจำหน่ายผลผลิต(ก)	17.31**
ลักษณะการทำการเกษตร	
- พื้นที่ในการทำการเกษตร	-0.07
- ลักษณะการปลูกพืช(ก)	9.95**
- ความถี่ในการทำการเกษตร	-0.08
- ระยะเวลาการทำการเกษตร	-0.01
- การเก็บเกี่ยวผลผลิต(ก)	9.80**
- การกำจัดศัตรูพืช(ก)	10.15*
- ชนิดของสะเดาที่ใช้(ก)	7.58*
- การเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรู(ก)	2.56

หมายเหตุ (ก) เป็นค่าความสัมพันธ์ที่ทดสอบด้วยไคสแควร์สำหรับตัวแปรอื่นทดสอบด้วย correlation แบบ Pearson Product Moment Correlation Coefficient

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.05$

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.01$

ตาราง 23 สรุปการทดสอบสมมติฐาน

ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
การศึกษา	เพศ
การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร	อายุ
การรับรู้ข่าวสาร	การติดต่อกับเจ้าหน้าที่
การกู้ยืมเงิน	รายได้ของครอบครัว
แรงงานในครัวเรือน	พื้นที่ในการทำการเกษตร
การจำหน่ายผลผลิต	ความถี่ในการทำการเกษตร
ลักษณะการปลูกพืช	ระยะเวลาการทำการเกษตร
การเก็บเกี่ยวผลผลิต	การเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืช
การกำจัดศัตรูพืช	
ชนิดของสะเดาที่ใช้	

5. ลักษณะทางสังคมและการติดต่อสื่อสาร ลักษณะทางเศรษฐกิจ และลักษณะการทำการเกษตรที่มีผลต่อเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช

จากตาราง 24 พบว่าปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และลักษณะการทำการเกษตรที่มีผลต่อเจตคติของเกษตรกรมีอยู่ 4 ตัวแปร คือ การกักขัง แรงงานในครัวเรือน การเก็บเกี่ยวผลผลิตและลักษณะการทำการเกษตร และมีค่า $R^2 = 0.111$ ดังรายละเอียดดังนี้

การกักขัง การกักขังของเกษตรกรมีผลต่อเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -4.387$, $p < 0.01$) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b) เท่ากับ - 0.004 หมายความว่า เกษตรกรมีการกักขังเพิ่มขึ้นหรือลดลงเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้เจตคติที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาลดลงหรือเพิ่มขึ้นเปลี่ยนแปลงไป 0.004 หน่วย

แรงงานในครัวเรือน แรงงานของเกษตรกรมีผลต่อเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 2.037$, $p < 0.05$) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b) เท่ากับ 0.127 หมายความว่า เกษตรกรมีแรงงานเพิ่มขึ้นหรือลดลงเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้เจตคติที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาเพิ่มขึ้นหรือลดลงเปลี่ยนแปลงไป 0.127 หน่วย

การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกรมีผลต่อเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 2.349$, $p < 0.05$) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b) เท่ากับ 0.126 หมายความว่า เกษตรกรที่มีการเก็บเกี่ยวผลผลิตเพิ่มขึ้นหรือลดลงเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้เจตคติที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาเพิ่มขึ้นหรือลดลงเปลี่ยนแปลงไป 0.126 หน่วย

ลักษณะการปลูกพืช ลักษณะการปลูกพืชของเกษตรกรมีผลต่อเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 2.189$, $p < 0.05$) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b) เท่ากับ 0.005 หมายความว่า เกษตรกรมีลักษณะการปลูกพืชเพิ่มขึ้นหรือลดลงเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะทำให้เจตคติที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาเพิ่มขึ้นหรือลดลงเปลี่ยนแปลงไป 0.005 หน่วย

สรุปได้ว่าจากอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 4 และ R^2 ของตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวนี้เท่ากับ 0.111 แสดงว่าสามารถทำนายหรือมีอิทธิพลต่อเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาได้เพียงร้อยละ 11 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 23.628$, $p < 0.01$) กล่าวคือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืชในจังหวัดสงขลา คือ การกักขังเงิน แรงงานในครัวเรือน การเก็บเกี่ยวผลผลิต และลักษณะการปลูกพืช ส่วนปัจจัยอื่นๆไม่มีอิทธิพลต่อเจตคติ ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y = 3.731 - 0.004X_1 + 0.127X_2 + 0.126X_3 - 0.005X_4$$

เมื่อ Y = ค่าเจตคติของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารสกัดสะเดาควบคุมศัตรูพืช

3.731 = ค่าคงที่ (a)

-0.004 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรการกักขัง

X_1 = ตัวแปรการกักขัง

0.127 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรแรงงานในครัวเรือน

X_2 = ตัวแปรแรงงานในครัวเรือน

0.126 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรการเก็บเกี่ยวผลผลิต

X_3 = ตัวแปรการเก็บเกี่ยวผลผลิต

0.005 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรลักษณะการปลูกพืช

X_4 = ตัวแปรลักษณะการปลูกพืช

สรุปได้ว่าการศึกษานี้สามารถทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อเจตคติของเกษตรกรในการใช้สารสกัดสะเดาได้เพียงร้อยละ 11 เท่านั้น แสดงว่าต้องมีปัจจัยอื่นๆที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของเกษตรกรอีก ซึ่งผู้ศึกษาไม่ได้ทำการศึกษา

ตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย (b)	t-test	ค่าสัมประสิทธิ์การ พยากรณ์(R^2)	F-test
ค่าคงที่	3.731	24.587**		
การกักขัง	-0.004	-4.384**	0.066	23.628**
แรงงานในครัวเรือน	0.127	2.037*	0.087	15.860**
การเก็บเกี่ยวผลผลิต	0.126	2.349*	0.098	11.970**
ลักษณะการปลูกพืช	0.005	2.189*	0.111	10.279**

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

** มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ $p < 0.01$

t = ค่าใช้ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าคงที่และของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามแต่ละคู่

F = ค่าใช้ทดสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทั้งหมด

R^2 = ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่าสัมประสิทธิ์ในการตัดสินใจแสดงถึงระดับอิทธิพลของชุดตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

b = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระเมื่อทดสอบตัวแปรทั้งหมดพร้อมกัน